

Najhorší je nemý diabol

Švajčiarsky exorcista
P. Cesar Truqui, LC,
o diaboloch
a exorcizme

str. 4

Proticirkev a jej tri dogmy

Giovanni Papini sa
zamýšľa nad
voľnomyšlienárskej
vzbúrou proti Bohu

str. 10

Znamenia čias

Prečo je toľko
„veľkých kníh“ 20.
storočia od ľudí, ktorí
si siahli na život?

str. 20

Autos efa

Zdá sa, že aj napriek súčasnému poznaniu sveta a jeho poriadku, zažívame – najmä u mocných tohto sveta – návrat už v antickom Grécku prežnej pythagorejskej školy a rozporuplného hnutia sofistov.

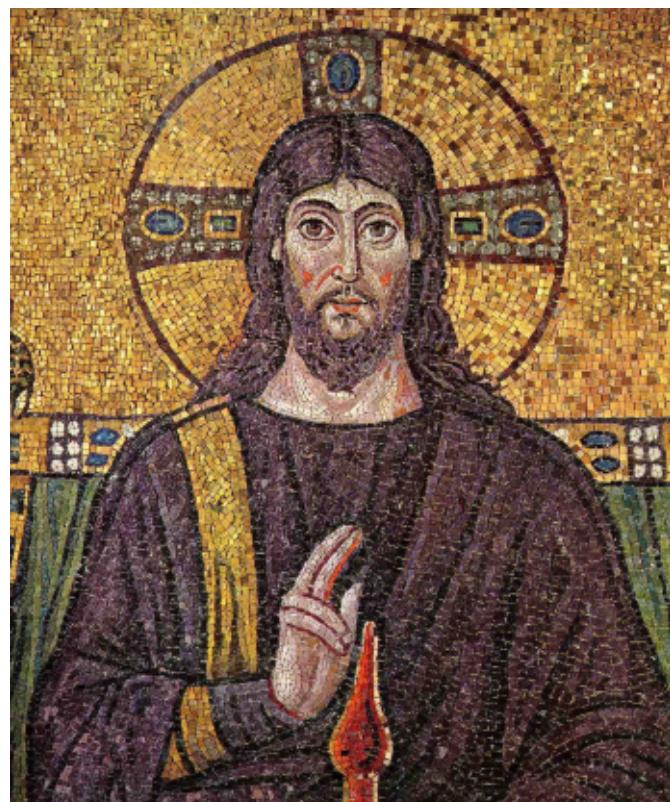
Pytagoras (asi 580 až 572 – 496 pred Kr.), a jeho žiaci po-važovali za podstatu všetkého číslo. Podľa slávneho filozofa, matematika, astronóma a akustika je číslo princíp, ktorý dáva veciam určitosť, jasnosť, poznateľnosť. Čísla sú vrah aj symbole etických hodnôt a vzťahu medzi ľuďmi.

Sofisti nevynikali originalitou v myslení a vôbec im nešlo o hľadanie pravdy, ale o dokazovanie pravdivosti akejkoľvek tézy. Výlučne sa zameriavalí na vonkajší efekt, aj keď bol len efemérny, a na konkrétny dopad svojich, vcelku agresívnych vystúpení pred širokou verejnosťou. Prótagoras (asi 480 – 410 pred Kr.) vyhlásil axiomu, že „*človek je mierou všetkých vecí*“, a tak sa niet čo čudovať, že tohto prvého významného sofistu označil cirkevný otec Lactantius (asi 260 – 317 po Kr.) za prvého ateista resp. agnostika.

Netreba byť ani veľkým odborníkom na dejiny filozofie, aby človek pochopil, že v súčasnosti sa história nielen opakuje, ale aj zlieva – na vrchole sú nekritickí milovníci čísel, ktorí sa vyžívajú v zdravujúcej kritike protivníka a v oslnivom predstavovaní vlastných tvrdení. Taliansky neotomista Gustavo Bontadini im aj stanovil diagnózu: „*vedia všetko, a nič iné.*“

Vedia všetko, bezohľadne sa roztáhajú vo všetkých oblastiach, využívajú svoju moc takmer nehanebne. Tvária sa erudovane, ale bez štipky pokory. Zabrali všetok priestor v televízii, v novinách i v knihách, ale ľudskému srdcu sú cudzí. To najlepšie, to im uniká. Sú odborníci na všetko – okrem ľudu. Človeka zmenili na číslo v štatistike či v prieskume preferencií, život na grafy so stúpajúcou tendenciou hospodárskej úspešnosti a rastu životnej úrovne. Už nie sú dôležité ľudia, ale voliči, nezáleží na hĺbke života, ale na mesačnom príjme...

Najsmutnejšie na tom je, že keď sa nájde niekto, „*kto ctí pravdy božskej božské zákony*“, okamžite sa naň ukáže prstom a onálepkuje sa. A „*koho dar nezvedie, hrozba neskloní*“, vytlačí sa na okraj spoločnosti, neraz až zaň. No nerobí sa to, božuchovaj, surovo, násilne, ale pekne starogrécky, pythagorejsky. Moderné ezoterické spoločenstvo, tak nápadne sa podobajúc tomu Pytagorovmu, si zo svojich mocných urobilo, ako kedysi z autora slávnej vety o vzťahu štvorcov nad pravouhlým trojuholníkom, najvyššiu autoritu, polobožstvo. Ich názor je zákon a mať vlastný, či dokonca opono-

Kristus na tróne (detail), Sant'Apollinare Nuovo, Ravenna

vať mu, znamená automaticky a okamžite počuť *autos efa – on sám to povedal*.

Raz darmo – keďže „*vedia všetko*“, tak *autos efa*. A basta, koniec, finito.

No je tu jeden problém. Pred takmer dvetisíc rokmi zaznelo na jednom vrchu nedaleko Kafarnaumu viac ráz opakovane rázne upozornenie: „*No ja vám hovorím*“ (Mt 5, 18n). Reč na vrchu obsahuje podstatné učenie o kresťanskej dokonalosti. Je sice plné paradoxov, ktoré podľa Alessandra Pronzata robia z radostnej zvesti „*nepohodlné evanjeliá*“ (*Vangeli scambi*), pretože rušia nás pokoj, no bez ktorých by sa kvas zmenil na muškátový oriešok či vanilku. „*Kresťanstvo nie je medom sveta, ale solou zeme, ktorá v ranách páli,*“ hovorí Georges Bernanos.

Ego autem dico vobis. Ja vám však hovorím. A „*Boha treba viac poslúchať ako ľudí,*“ (Sk 5, 29). On je totiž jediná „*cesta, pravda a život*“ a „*nik nepríde k Otcovi, iba cezo mňa*“ (Jn 14, 6).

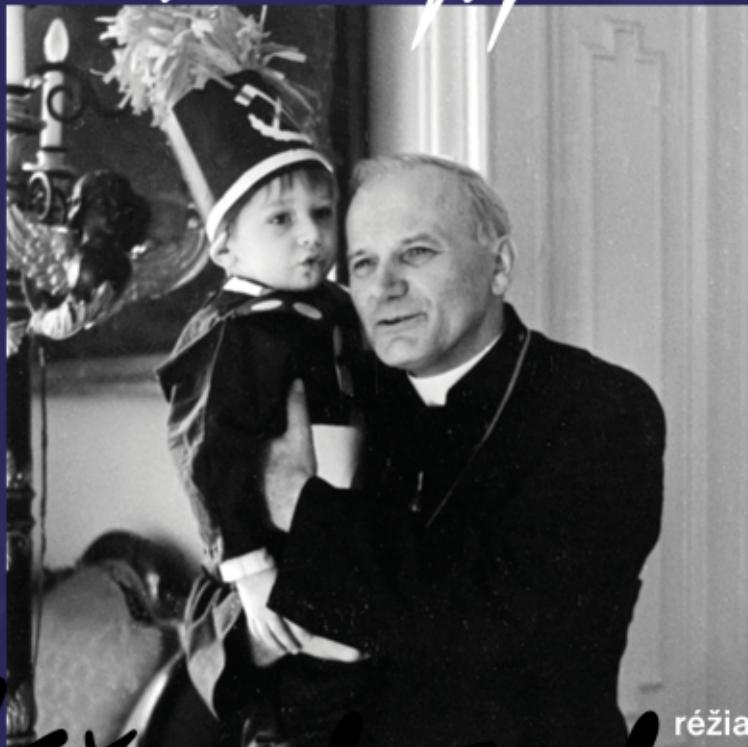
Autos efa.

PAVOL PRIKRYL

Slovenské národné divadlo

uvádza hostujúce predstavenie
divadla Teatro Colorato

karol wojtyła

rézia: Peter Weinciller

hudba: Igor Baar
dramaturgia: Juraj Fotul

lúč ď otcovstva.

poetické zamyslenie v jednom obraze

štvrtok 25. máj 2017 o 19:30
Nová budova SND, Modrý salón

účinkujú: Štefan Bučko, Jana Valocká, Monika Potokárová
vstupenky v pokladničiach SND a na www.navstevnik.sk, www.snd.sk
www.colorato.sk info: 0905 827 465

Všeobecná modlitba sv. Petra Kanízia

(oblúbená modlitba Benedikta XVI.)

Pohliadni svojimi očami nezaslúženého milosrdenstva na naše utrpenie, biedu a núdzu. Zlputuj sa nad všetkými, čo veria v Krista, pre ktorých sa tvoj jednorodený Syn, náš milovaný Pán a Spasiteľ, Ježiš Kristus, dobrovoľne vydal do rúk hriechov a vylial svoju predrahú krv na kameň svätého kríža. Cez tohto Pána Ježiša, odvráť, najmilostivejší Otče, spravodlivé tresty, súčasné aj budúce nebezpečenstvá, škodlivý hnev, vojnu a zbrane, zdražovanie, choroby, smutné i biedne časy. Osviet a vo všetkom dobrrom posilni duchovných i svetských predstavených a panovníkov, aby spoločne podporovali to, čo prispeje k tvojej božskej sláve, našej spáse, k mieru na celom svete a blahu celého kresťanstva.

Udel nám, ó, Bože pokoja, skutočnú jednotu vo viere bez akéhokolvek rozdelenia a odlúčenia; obráť naše srdcia na pravé pokánie a zlepšenie nášho života; zapál v nás oheň svojej lásky; daj nám túžbu a zanietenie pre spravodlivosť, aby sme ti ako poslušné deti boli milí a príjemní v živote i v smrti.

Prosíme ďa tiež, ako ty chceš, ó, Bože, aby sme ďa prosili, za svojich priateľov i nepriateľov, za zdravých i chorých, za všetkých skľúčených i biednych kresťanov, za všetkých živých aj mŕtvych.

Tebe, ó, Pane, nech sú poručené naše skutky, konanie, náš život i smrť. Dovoľ, aby sme sa tu tešili z tvojej milosti a tam ju so všetkými vyvolenými získali, aby sme ďa vo večnej radosti a blaženosťi mohli chváliť, velebiť a oslavovať.

To nám daj, ó, Pane, nebeský Otče! Skrze Ježiša Krista, tvojho milovaného Syna, ktorý s tebou a s Duchom Svätym v rovnamej podstate s Bohom žije na veky vekov. Amen.

Švajčiarsky exorcista páter Cesar Truqui, LC, o diaboch a exorcizme

Najhorší je nemý diabol

Exorcista z Kongregácie Kristových legionárov páter CESAR TRUQUI, LC, (na snímke) poskytol zaujímavý rozhovor francúzskemu katolíckemu spravodajskému a informačnému portálu *Aleteia*.

Ako ste začínali?

Bolo to dielo Božej prozreteleňnosti. Po vysviacke za kňaza som sa zúčastnil exorcizmu s kňazmi otcom Bamontom a pátronom Amorthom. Bol to prípad 40-ročného Francúza. Bol posadnutý satanom a potreboval exorcistu, ale otec Bamonte nehovoril po anglicky ani po francúzsky, tak ma požiadali, aby som pomohol v predbežnom dialógu.

S akým druhom zla sme konfrontovaní v exorcizme?

So zosobneným zlom. Pápež Pavol VI. hovoril o „*satanovom dyme*“. Nie jednoducho *privatio bonis*, odňatie dobra, ako sa opisuje vo filozofii, ale skôr zlo, ktoré je účinné a pôsobí. Hovoríme tu o prítomnosti zlej bytosti. Iba viera, nie veda, nám môže povedať, kto je táto zlá bytosť. Kresťanská viera nám hovorí o existencii duchovných bytostí: tie dobré sú anjeli a tie zlé diabli.

Nie je trocha ľažké priať existenciu zla ako bytosti, ktorá fyzicky ovláda človeka?

Áno, to je pravda, pretože normálne, v každodenom živote, nemáme takéto skúsenosti. No v službe, ktorú konám už toľko rokov, som mal príležitosť stretnúť sa s týmito ľuďmi a pre mňa je ľahšie veriť, že isté javy existujú.

Aký je to pocit čeliť skutočnosti zla?

Pocity sa časom menia. V prvých exorcizmoch mnou najväčším pohlo reálne potvrdenie, že aké pravdivé bolo, čo som čítal v evanjeliu a o čom som meditoval. Ježiš bojoval proti diablotom, ktorí si dávali rôzne mená: „*Volám sa Légia*“, „*Moje meno je Satan*“. V starozákonnej Knihe Tobiáš je zloduch Asmodej. Počul som démonov vyslovovať tieto mená pri rôznych exorciz-

moch. Na duchovnej úrovni to bola veľmi bohatá skúsenosť, pretože mi to umožnilo zakúsiť na vlastnej koži, svojimi zmyslami, realitu, o ktorej Ježiš hovoril.

Hmatateľne?

V prípade Francúza v prvom exorcizme si spomínam, že ked' sa diabol prejavil, mal som dojem, že som obklopený pýchou, akoby to bol dym alebo hmla. Je to ľažké vysvetliť, no pýcha sa zdala byť niečím, čoho sa môžete dotknúť – naplnila celú izbu. Exorcista sa ho pýtal na meno a on odpovedal: „*Ja som rex*.“ Neexistuje však diabol menom *rex – kráľ*. Exorcista naliehal: „*Povedz mi svoje meno!*“ – a nakoniec odpovedal „*Ja som Satan, knieža tohto sveta*.“

Prečo sa pýtate diabla na meno?

Obrad to vyžaduje zo špecifického dôvodu. Pomenovanie niečoho alebo znalosť jeho mena znamená mať moc nad tou vecou. Boh dáva Adamovi moc pomenovať veci. V okamihu, keď diabol odhalí meno, ukazuje, že je oslabený, ak ho nepovie, je stále silný.

Existujú nejaké typické znaky posadnutosti?

Sú uvedené v *Obrade (Obrad exorcizmu a modlitieb pre zvláštne situácie – pozn. red.)*. Sú štyri: odpor voči sakrálnym predmetom, hovorenie neznámu či mŕtvou rečou, mimoriadna telesná sila, ktorá presahuje ľudskú silu, a znalosti o skrytých alebo tajných veciach.

Môžu sa ľudia dostat' do nebezpečenia?

Snímka: CNS

Áno. Ked' sa zapoja do niečoho ako mágia, okultizmus, bosoráctvo či vyladanie kariet. Tak ako to, keď chodíme na svätú omšu, na spoved', keď sa modlíme, nám pomáha rást' vo svätosti a privádza nás bližšie k Bohu, rovnako nás čierne omše, satanské obrady, filmy a hudba tohto druhu privádza bližšie k diablu.

Mal som prípad ženy, ktorá si, ako mnohí ľudia, začala vyladať tarotové karty, len tak pre zábavu. Vyladala ľudom minulosť a prítomnosť a v niektorých prípadoch aj budúnosť. A jasné, že mala veľký úspech. V istej chvíli pochopila, od koho jej úspech závisí, a prestala to robiť, no už bolo neskoro – bola posadnutá.

Ako je možné niekoho prekliat?

Rovnako, akoby som niekomu dal úlohu niekoho zabít', tak by som mohol požiadať démona, aby robil zlo. Ale pamäťte si: väčšina obradov predpokladaných bosoriek či čarodejníkov sú podvodmi bez akéhokoľvek účinku.

Stačí jeden exorcizmus na osloboedenie posadnutého?

Je to nesmierne ľažké. Zvyčajne je potrebných veľa exorcizmov.

Pôsobí to ako terapia?

Áno. Exorcizmus je posvätný obrad, nie sviatost'. Sviatost' je účinná sama zo seba. Ak niekomu dám rozrehrenie pri sviatosti zmierenia, v tej chvíli sú mu hriechy skutočne odpustené. Exorcizmus, naopak, je účinný do miery svätosti kňaza, viery posadnutej osoby a celej Cirkvi.

>>>

Aký je rozdiel medzi exorcizmom a modlitbami oslobodenia?

Oba obrady majú rovnaký cieľ: usilujú sa osloboodiť osobu spod vplyvu zla či z posadnutosti. Exorcizmus je služba v Cirkvi, ktorou biskup poveruje niektorých kňazov. Môže ho vykonávať iba kňaz a len s povolením biskupa. Modlitbu oslobodenia môže robiť kto-koľvek – laik či kňaz – z moci toho, že je kresťan, pretože Kristus povedal: „Každý, kto verí vo mňa, môže vyháňať diabla.“

Exorcizmus je tiež priamy príkaz dáný diablu, zatiaľ čo modlitba oslobodenia je vrúcna prosba k Bohu alebo Panne Márii, aby zasiahli.

Koľkí z ľudí, ktorí sa na vás obrátili, boli naozaj posadnutí?

Veľmi, veľmi málo.

Tak prečo sa ľudia tak boja?

Medzi ľuďmi, ktorí ku mne prichádzajú, rozlišujem tri prípady: naozaj posadnutých, neposadnutých a problematické prípady. Prvý a druhý prípad – tie sú najľahšie: viete, že je to niekto, kto je naozaj posadnutý, pretože vykazuje štyri znaky a pretože, keď sa modlite, osoba sa dostane do tranzu a reaguje spôsobom, ktorý exorcista identifikuje. To môže byť aj sfalšované – je to veľmi ľažké.

V druhom prípade so skúsenosťou knaza a spovedníka zistíte, či sú tam duševné alebo psychologické problémy a vtedy môžete vylúčiť vplyv diabla.

Problém je, ak nájdete niekoho skutočne posadnutého – pre hlboké traumy sprevádzané rizikovým správaním, ako spiritualistické seansy, či návštevy tarotovej kartárky –, ale on nie je skutočne posadnutý.

Stretol som mladú ženu, ktorú znásilnil falošný juhoamerický čarodejník, ktorý po nej hodil okom. V istý deň jej podal kávu s drogami a znásilnil ju – bola pri sebe, ale nedokázala reagovať. Kvôli tejto strašnej traume si myslela, že je posadnutá diablon skrze drogy a utrpené násilie. Myslel som si, že je naozaj posadnutá, ale keď som sa modlil a vložil na ňu ruky počas exorcizmu, nikdy sa nedostala do tranzu a neboli tu ani iné znaky. Tak som pochopil, že príčina je iná. Preto sa na kurze pre exorcistov vysvetľujú medicínske a psychologické rysy, ktoré by mohli hrať úlohu v týchto situáciach.

Ako žijú ľudia skutočne posadnutí?

V skutočnosti žijú normálny život. Diabol nepôsobí cez nich po celý čas. Vyštetím to paradoxným porovnaním:

Ak si niekto kúpi auto, tak ho má kedykoľvek k dispozícii. Ide s ním do práce a musí ho zaparkovať. To isté sa deje s posadnutou osobou. Sú chvíle, keď diabol pôsobí – sadne do auta a šoféruje kam a ako sa mu páči – inokedy nie. Auto má vlastníka, no vlastník ho nie vždy nevyužíva.

Kedy má ísť človek k exorcistovi?

Ak sa stane niečo, čo nie je normálne. V Ríme som stretol ženu ateistku; bola pokrstená katolíčka, ale neverila v nič. Skončila ako posadnutá. Začala stále počúvať hlasu, ktoré ju presvedčali, aby zabila manžela a syna a spáchala samovraždu. Myslela si, že je psychicky chorá a išla k psychiatrovi, ale lekár zistil, že je to veľmi inteligentná a logická osoba s jasnymi myšlienkami. Psychiater ju nevedel vyliečiť. V istý deň jej všetky šaty zožrali mole bez toho, aby sa dotkli manželových vecí v tej istej skrini. A pritom v dome neboli nijaké mole! Bolo to nevysvetliteľné. Priateľ jej odporučil ísť k pátrovi Amorthovi a ten zistil, že je posadnutá. A pritom neverila v anjelov, ani v diabla. Teraz je praktizujúcou kresťankou.

Prečo Boh dovoľuje takéto veci? Pre dobro osoby!

Pýtali ste sa ľudí, čo cítili počas exorcizmu?

Pýtal som sa toho Francúza. Povedal, že sa cítil, akoby v ňom bolo bojisko. Na jednej strane cítil diabla zúfalo pobehovať a rozprávať sa medzi sebou, na druhej strane, keď sa kňaz modlil, cítil, že Božie svetlo ich vyháňa von, no len aby sa zasa vrátili.

Obrad exorcizmu

V Katolícej cirkvi sa exorcizmus riadi knihou obradov. *De exorcismis et supplicationibus quibusdam* (*Obrad exorcizmu a modlitieb pre zvláštne situácie*) upravený v roku 1998 nahradil predchádzajúcu staršiu verziu, ktorá sa stále môže používať. Sú v ňom isté podmienky a predpisy. Motívacie týchto prísnych pravidiel sú zakorenene vo *Svätom písme* a v teológii. Je to delikátna záležitosť, ku ktorej musia kňazi pristupovať obozretne. Sú vhodne pripravení a veľmi rozvážni, zbožní, vzdelení, rozumní s osobou integritou a musia mať poverenie od biskupa.

Francisco Goya: *Sv. František Borgia s umierajúcim*

Ktorý prípad na vás urobil najväčší dojem?

Prípad s nemým diablon. Ježiš to hovorí v evanjeliu a upozorňuje, že tých je najťažšie vyhnáť a že ich možno vyhnáť iba modlitbou a pôstom. Nemý diabol je veľmi zriedkavý. Za dvanásť rokov exorcizmu som sa s ním stretol iba raz.

Máte niekedy strach?

Spočiatku, ale človek si zvykne na isté prejavy a už ho to neprekvapí, keď počuje, ako sa mení nieči hlas: Žena začne hovoriť slabým hlasom, ktorý sa zrazu zmení na hlasný hrobový hlas. Musíte dávať pozor, aby vás diabol neposadol. Exorcista vie, že diabol existuje, ale nie je v sade. Predovšetkým som však pochopil, že exorcizmus je služba milosrdenia – akt lásky k osobe, ktorá trpí. To je všetko.

CHIARA SANTOMIEROVÁ
(Preklad: LNS)

Stefano Fontana analyzuje súčasnú migráciu vo svetle sociálnej náuky Cirkvi

Migrácia trochu inak

Pozorujeme súčasnú migráciu a máme dojem, že nevieme tento fenomén bez zvyšku vysvetliť. Riaditeľ Medzinárodného observatória kardinála Van Thuâna STEFANO FONTANA sa zamýšľa nad súčasnou migráciou vo svetle sociálnej náuky Cirkvi.

Máme k dispozícii dátá o súčasnej migrácii, ale len nemnohí odborníci sa ich usilujú adekvátnie spracovať a objasniť, médiá s nimi zaobchádzajú povrchne a emotívne. Tento obrovský fenomén, ktorý radikálne mení usporiadanie sveta aj vnútro našich západných spoločností, však nedokážu vysvetliť samotné dátá. Prevláda dojem, že je niečo „zatím“ a to, čo sa prezentuje ako nečakaný a spontánny fenomén, v sebe, naošak, skrýva akúsi organizovanosť, ba dokonca plánovanie.

VRATKÉ MOTIVÁCIE

So súčasnou migráciou súvisia ekonomickej motivácie, ale plne ju nevysvetľujú. Zostáva veľa temných zákuť.

Ilegálni imigranti, ktorí prichádzajú napríklad zo Senegalu či Ghany, teda z krajín, v ktorých nie sú konflikty a vyznačujú sa slubnou perspektívou ekonomickej rastu, prichádzajú do krajín ako Taliansko, kde HDP na hlavu prudko klesá a nezamestnanosť výrazne stúpa. Migráciu tohto typu nevysvetlia ekonomickej motívym ani nemôžu byť dôvodom na prijímanie migrantov. Ná-

klady na prijatie jedného imigranta totiž prevyšujú ekonomický prínos, ktorý môže poskytnúť hostiteľskej krajine. Nie je totiž pravda, ako možno bežne počuť, že imigranti zabezpečia fungovanie dôchodkového systému v nejakej krajine. Napríklad v Taliansku, kde sa pracujúca vrstva populácie v porovnaní s tou nezarábajúcou stenčuje. Imigranti nezaplnia prázdne kolísky, imigrant nenahradí chýbajúceho novorodenca. Z hľadiska dôchodkového systému môže prispievať na sociálne poistenie iba nepatrnu sumou, pričom výdavky na jeho prijatie možný prínos ešte umenšujú.

Tiež nie je pravda, že do Európy prichádzajú iba chudobní, ktorým vo vlasti hrozí smrť hladom. Existujú aj také prípady, ale štatistické dátá ukazujú, že emigrujú pomerne zámožní jedinci, čo chcú svoju situáciu zlepšiť, a nielen prežiť. Tarify prepravcov nie sú dostupné všetkým.

Rovnako neobstojí pohodlné sociologické vysvetlenie typu, že migranti utekajú z chudobných krajín pred západným vykorisťovaním politickým a ekonomickým kolonizovaním. Je totiž

zrejmé, že ľažkosti s rozvojom niektorých, napríklad afrických krajín majú tiež domáci pôvod a nazývajú sa korupcia, kmeňový systém, zdedené povery. Pauperistické a rozvojové interpretácie neposlúžia na vysvetlenie súčasného exodu.

ZODPOVEDNOSŤ MOCNOSTÍ

Okrem ekonomických a sociálnych príčin existujú aj politické, alebo lepšie geopolitické. Pravdu povediac však tých, ktorí utekajú kvôli týmto situáciám a dostávajú azyl, je pomerne málo, a veľkú masu imigrantov tvoria najmä tí neregulárni. Je však známe, že pokial ide o Sýriu a Irak alebo Eritreu a Nigériu, je jednou z hlavných príčin úteku politická situácia a teda nebezpečenstvo smrti alebo možného prenasledovania.

Z tohto hľadiska je potrebné poukázať na politickú zodpovednosť hlavných mocností. Ľažko možno poprieť, že za destabilizáciu severnej Afriky, najmä Líbye, alebo za chaosom v Iraku či zrodom krvilačného kalifátu ISIS medzi Sýriou a Irakom stojí závažná zodpovednosť predovšetkým západných mocností. Migrácia z týchto krajín bola vynutia týmito vzniknutými, či priamo naplánovanými situáciami.

V súvislosti s tým sa nedá nemyslieť na zanikajúce kresťanstvo na Blízkom východe. Opomenúť nemožno ani zasaholanie medzinárodnej politiky, pokial ide o krutosti, ktoré sa rozmohli v Eritrei a Nigérii.

Zoznámenie sa s problémom epochálnej migrácie 21. storočia čoraz väčšimi ukazuje, že nejde o spontánny fenomén, ktorý by vyprodukovali objektívne situácie, zapríčinené nejakou vyššou mocou, ale je chcený, ba priamo vnútreny.

CHCENÁ DENATALITA

Pozrime sa aj na antropologické príčiny migrácie, akou je napríklad denatalita západných spoločností, ktoré sa domnievajú, že nedostatok pracovných sôl, výmena generácií alebo trvalý demografický pokles bude kompenzovaný novou prichádzajúcimi, ktorí majú vyššiu pôrodnosť. Medzera, ktorá sa tak má vyplniť, totiž nevznikla sama od seba, ale bola plánovaná a chcená. Medzinárodné organizácie a agentúry, vlády a nadácie nielen z USA podnecujú už celé desaťročia nechut' k rodine a rodičov-
»»

stvu, podporujú interrupcie a antikoncepciu a valorizujú individualistický a bezdetný životný štýl. K tomu pribúdajú javy počnúc transformáciou obrazu ženy, cez nútenú a systematickú podporu rodovej ideológie či projekt transhumanizácie, a to všetko finančované na svetovej úrovni.

Ak teda niekto tvrdí, že migrácia začínala nutnosť zaplniť demografický prepad Západu, potom si treba uvedomiť, že tento prepad bol zamýšľaný, a je dosť možné, že práve kvôli umelemu vytvoreniu tejto „nutnosti“.

Migračné fenomény sú štrukturované a organizované. Existuje medzinárodne riadená kriminálna a ilegálna sieť prepravy, vrátane tarif, závisiacich od zvolených destinácií. To prirodzene neodstraňuje nebezpečenstvo, ani nebráni tomu, aby migranti cestovali za neľudských podmienok. Z toho však plynie, že by proti týmto organizáciám mohla zakročiť polícia, ktorá sa o to doteraz ani len nepokúsila.

Existencia týchto organizácií, ktorých beztrestnosť sa vymyká akejkoľvek politickej kontrole, dokazuje, že migrácia je plánovaný fenomén, ktorý sa zakladá súčasťou na reálnych, nie však náhodných potrebách.

PROBLÉM S INTEGRÁCIOU

Pri príchode do hostiteľských krajín je väčšina imigrantov ilegálna. Utečenci a žiadatelia o azyl tvoria menšinu. Príliv tých nelegálnych je tak mocný, že je takmer nemožné ho zadržať. Oni sami často opúšťajú prijímacie centrá a vyberajú si ďalšie cieľové krajiny.

Okrem fázy prijatia je tu aj problém integrácie. V tomto bode sa od seba situácia a pohľad západných krajín na imigráciu veľmi rôznia. Nemecký systém funguje pomerne dobre, taliansky jednoducho neexistuje. Chýba najmä spoločne zdieľaná idea integrácie.

Multikultúrne riešenie stroskotalo a nenahradilo sa nijakým iným. V tom spočíva hlavný deficit západných krajín. Multikultúrne riešenia sa zakladalo na prijímanie skupín imigrantov, ktoré boli v hľadisku kultúry a náboženstva homogénne, a bolo im dovolené, aby v hostiteľských krajinách nadálej praktizovali v uzavretých skupinách svoje vlastné formy sociálnej integrácie. Niekoľko hovoril o „balkanizácii“.

V európskych štátach existujú početné autonómne enklávy, ktoré žijú vlastným životom. Navyše udržiavajú kontakty s východiskovými krajinami pomocou internetu, skypu a mobilných telefónov a majú viac detí ako rodiny hostiteľských krajín. To robí ich integ-

ráciu veľmi zložitou. Môžu zostať tým, čím sú, a pritom využívať výhody západného sociálneho štátu. Preto mnohí pozorovatelia tvrdia, že integrácia je nemožná.

MULTIRELIGIOZITA

Jedným z dôvodov tejto nemožnosti či obtiažnosti je kultúrna prázdnota západných krajín. Chýba im identita, ktorá sa pod tlakom laicizmu a nihilistického individualizmu zrútila, takže nemajú nič, čím by čeliли alebo čo by ponúkli novoprijatým. Vyhrotený pluralizmus západných spoločností akceptuje aj neprijateľné kultúrne vízie a sociálne praktiky, ako sú napríklad detské nevesty či polygamia. V Anglicku je islamská šária prijatá do súdneho systému *common law*. Francúzsky zákaz verejne ukazovať náboženské symboly je na jednej strane výrazom silného a agresívneho laicizmu, ktorý sa podobá náboženstvu, čím si protirečí, a na druhej strane ukazuje prázdnnotu svojej ponuky, ako by laičité bolo druhom *nudité*.

Budúcou vyhliadkou západných spoločností je teda multikulturalita a multireligiozita, ktorá sa v súčasnosti prezentuje ako optimálny stav a kultúrne obohatenie pre všetkých. Hovorí sa, že rôznosť je dobro, a z rôznosti majú prospech všetci. Spoločnosť, ktorá je monokultúrna alebo má jedinú prevažujúcu kultúru, sa považuje za prekonanú, dýchavičnú a bigotnú. Medzinárodné organizácie a centrálne svetových mocností tlácia práve týmto smerom, takže spoločnosti sa majú povinne stávať multikultúrnymi a multireligioznymi. A migrácia má tomuto projektu slúžiť.

Na túto multikultúrnu perspektívnu sa niektoré národy a štáty usilujú reagovať – bránia svoju národnú a historic-

kú identitu a súčasne ju robia kompatibilnou s ekonomickým pokrokom, ktorý nepraje izolacionizmu. To je prípad východoeurópskych krajín, ktoré si väčšmi ako západné zakladajú na svojej národnej identite a sú doteraz imúnne proti spoločenskemu vplyvu príslušnosti k EU. Tá totiž pôsobí proti národným identitám v úsilí vytvoriť transverzálnu európsku superkultúru, ktorá vzniká na písacích stoloch bruselských byrokratických elít a v centrach ekonomickej moci, no nevyrastá zdola, teda zo života národov. Toto kultúrne sploštenie EU sa početným imigrantom predstavuje ako vzor. Táto multikulturalita je teda vnucovaná.

ISLAM

Islam si v kontexte súčasnej migrácie vyžaduje osobitný prístup. Islamizácia európskych krajín je neprijateľná, a preto je vo vzťahu k islamu nutná špecifická migračná politika. Toto náboženstvo má integráčné aspekty, ktoré nie sú kompatibilné ako so západnými dejinami, tak s kresťanstvom.

Je pravda, že dejiny Európy majú aj svoje muslimské komponenty. Tie sa však v minulosti integrovali do kresťanskej vízie. Navyše, islam obsahuje neosobné poňatie Boha, ktoré hlása obyčajné podrobenie, a nie vzťah, a preto sa nie vždy vzťahuje k rozumu, ako povedal Benedikt XVI. v Regensburgu roku 2006. Tento vzťah je však základom rozlišovania (nie separácie) medzi prirodzenosťou a nadprirodzenom, svetom a Cirkvou, a umožňuje zdravú a legitímnú laickosť. Islam nezaručuje prirodzený mravný zákon vo všetkých jeho aspektoch a netvrdí, že štátne zákony majú rešpektovať povinnosti a práva ľudskej osoby. V západnej i kresťan-

>>>

skej tradícií má rodinné právo prednosť pred štátom aj náboženstvom, ale v islamе to tak nie je.

Potom je tu téma násilia. V islamе neexistuje jediná dogmatická autorita, a preto sa *Korán* vykladá rôzne. Niet pochýb o tom, že obsahuje tiež súry nabádajúce k násiliu, aj keď to nebráni, aby aspoň teoreticky existoval umierený islam. Absencia jedinej islamskej autority však nemôže zabrániť tomu, aby teraz aj v budúcnosti nevznikal tiež agresívny, neústupný a násilný islam namierený najmä proti židom a kresťanom.

ZVLÁŠTNY PRÍSTUP

V rámci migračnej politiky a vnútenej multikultúrnej a mnohonáboženskej spoločnosti si preto islam vyžaduje zvláštny prístup, ktorého však politika západných štátov nie je schopná. Počas početných teroristických atentátov s moslimským pozadím bolo zjavné určité podceňovanie, akoby s nimi islam súvisel len nepatrne alebo okrajovo. Neexistujú ani presné údaje ohľadom financovania výstavby mešít, ani kontrola nad nimi a nad ďalšími islamskými náboženskými centrami v Európe, ani nad kázňami imámov, ktorí nezriedka nabádajú na násilie. K ich vyhosteniu dochádza vždy až po atentátoch, nie pred nimi, a nikto nepátra po tom, prečo sú ich páchatelia spravidla islamskí imigranti druhej generácie, ktorí by už mali byť integrovaní.

Západ nechráni kresťanov pred útlakom skupín ISIS či Boko Haram, a tým menej je predstaviteľné, že by sa odvážil požadovať reciprocitu a chcel za každú mešitu postavenú na Západe vybudovať kresťanský kostol v moslimských krajinách. Táto slabosť vyvoláva obavy a vrhá neblahé svetlo na migráciu všeobecne, lebo moslimských migrantov je veľa a skrývajú sa medzi nimi aj potenciálne teroristi.

Nekontrolovaná migrácia, majúca za cieľ multikultúrnu a multináboženskú spoločnosť, ktorá by vyústila do univerzálnego synkretického náboženstva, má zrejme slúžiť sekularizácii a elimináciu katolíckeho náboženstva. Preto má byť zbavené svojho nároku jedinečnosti a špecifickosti a splynúť do religiozity OSN či do akéhosi náboženského OSN. Sú známe projekty vypracované na tento účel, ako aj výslovne deklarácie takýchto zámerov.

VLASTNÁ IDENTITA

Magistérium Katolíckej cirkvi a najmä súčasné petrovské magistérium pozorne poukazuje na bratskú povinnosť vo

vzťahu k tým, ktorí sa ocitli v núdzi. Je to evanjeliový ukazovateľ.

No zložitosť problematiky vyžaduje aj intervencie na ďalších úrovniach, takisto inšpirovaných bratskou povinnosťou pohostinnosti, ktorá však nesmie byť slepá, ale má štrukturovať nádej. Výzvy Svätého Otca na prijatie brata nedíspenzujú od podrobnejšieho zoznamenia sa s touto problematikou, ani od prijatia potrebných stratégií na rôznych kompetenčných úrovniach, ba dokonca to vyžadujú.

Tu je potrebné poznamenať, že sociálne učenie Cirkvi už dlho zabúda na tému, ktorá na rozdiel od problematiky imigrácie hrá veľmi zásadnú úlohu. Mám na mysli národ a jeho kultúrnu identitu, čo nevyhnutne súvisí s otázkou o Bohu, a teda s náboženstvom. Posledný, kto sa tejto téme systematicky venoval, bol sv. Ján Pavol II. v encyklike *Centesimus annus* i v mnohých príhovoroch či v knihe *Pamäť a identita*.

Clovek nie je zrozumiteľný inak ako v rámci kultúry svojho národa a pamäti vlastnej identity, kde sa naplno vyjavuje jeho vzťah k Bohu, zatiaľ čo vízia kozmopolitného človeka je vo vzťahu k Bohu na prekážku. Považuje človeka za číreho jedinca v rámci abstraktného a čisto kvantitatívneho poňatia človečenstva, a tým ho splošťuje. V národe však človek nachádza svoju organickú a vitálnu podstatu, ktorá je jeho bohatstvom.

POZNANIE REALITY

Nie je na mieste zdôrazňovať len globálne ľudské spolužitie a zabúdať na národnú príslušnosť, ku ktorej sa evanjelizácia vždy vzťahovala. Je potrebné mať na srdeci konkrétneho človeka, ktorý žije vždy v špecifickom kultú-

nom kontexte a nie je abstraktnou ľudskou bytosťou podľa osvietenského racionalizmu či globálnej technologickej spoločnosti.

Kresťanské poňatie jednoty ľudského rodu má nesporný teologický základ v spoločnej prirodzenosti detí Boha Stvoriteľa; vyznačuje sa však organickým bohatstvom a neodstraňuje národnosť, ktorá má tiež vzťah k náboženskej dimenzii. V tejto súvislosti stojí za zmienku, že africkí biskupi sa vo všeobecnosti usilujú o to, aby svojich krajjanov odradili od emigrácie, a nabádajú ich skôr k činorodej účasti na kultivovaní svojej vlasti.

Ak sa neberie do úvahy národnosť, nastáva niekoľko možných rizík. Prvým je myslieť si, že sa migrácia týka len jednotlivcov, nie národov, kultúr a náboženských vyznanií. To by bol značný omyl. Druhým rizikom je strata možnosti náležitého chápania všeobecného dobra a jeho uskutočnenie s pomocou adekvátnej migračnej politiky. Pri prijímaní imigrantov musí politická moc hostiteľského štátu mať na zreteli aj všeobecné dobro svojej politickej obce v úsilí zachovať kultúrnu identitu či identity, ktoré tvoria jej živú pamäť. Tretím rizikom by mohlo byť skĺznutie Cirkvi do reči i mentality terajších medzinárodných organizácií. Cirkev nemôže prijať rovnaký ideologický slovník irenizmu a ekologizmu OSN.

Spôsob, akým sa pristupuje k migrácii, je nepostačujúci. Tento fenomén je potrebné opanovať. Na to je však potrebné poznať ho v jeho realite.

(Krátené)
STEFANO FONTANA
(Odseky a medzititulky: redakcia)
(Snímky: CNA, net)

Aj napriek etymológii slova *populizmus* sa používa len ako odsudok

O populizme bez populizmu

Pohoršovať sa nad populizmom je globálny mediálny trend. Je však značne ľažké sa dopátrat, čo sa vlastne slovom *populizmus* miení.

Hoci by sa zo základu – *populus*, teda ľud – dalo usudzovať, že termín je neutrálny a nevyjadruje nijaký hodnotiaci súd, na Západe sa používa jednoznačne a len ako odsudok, teda ako označenie neresti. *Populizmus* má podľa slovníkov označovať páčivú či podliezavú politiku. K populizmu sa nikto nehlási, ani nepriznáva, toto označenie možno len získať – podobne ako nadávku.

DÁ SA MU VYHNÚŤ?

Dešpekt k tomuto výrazu predpokladá, že zaľúbenie je niečo podozrivé, ba nežiaduce. Z toho tiež vyplýva, že ľud má bud' zaľúbenie len v niečom zlom, alebo nie je schopný mať zaľúbenie v ničom dobrom. A je dosť možné, že je táto ciecha výrazom pochybnosti ešte zásadnejšia a týka sa toho, či je dobro vôbec hodné zaľúbenia. To by však ukazovalo na gnostické pozadie tohto pojmu. V každom prípade však platí, že úsilie o zapáčenie sa používaním tohto slova vydáva za morálne neprípustnú. No je jasné, že iba v politike, nie v reklamnom, odevnom, kozmetickom či inom priemysle.

Toto obvinenie sa v médiach väčšinou adresuje konkrétnemu politikovi. Pritom sa úplne prechádza mlčaním absolútne zásadnej otázky: Ak sa demokracia deje a legitimizuje súhlasom väčšiny vo volbách, ako sa potom môže predvolebná kampaň vyhnúť populizmu? Vari sa neusiluje predvolebným programom či rétorikou zapáčiť ľudu v čo najširšej mierre každá politická strana a každý politik?

RELATIVISTICKÁ RÉTORIKA

Zdá sa teda, že populizmus je skôr výrazom apriorného opovrhnutia, rozhodne

nie je výrazom rešpektu, a už vôbec nie vďúdnosti či blahosklonnosti k ľudu ako celku. Navyše sa zdá, že implicitne oporhuje aj politikou vo vlastnom zmysle slova. Lebo ak je politika v módrom úsilií o blaho všetkých, a ak je demokracia zodpovedným pokusom o zapojenie ľudu do tohto úsilia, potom sa to nedá uskutočniť inak, ako získaním si priazne, a teda aj akýmsi zapáčením sa ľudu. Demokracia by potom nutne bola tiež populizmom. Alebo prázdnym slovom rovnako ako spomínaný populizmus?

Je to typický termín relativistickej rétoriky, ktorá okupuje súčasný mediálny priestor. Jeho výhradne pejoratívny zmysel sa môže pripísať kýmkoľvek a komukolvek. Nezriedka sa ním častujú protikladné názorové prúdy a skupiny ľudí. Pritom sa individuálne alebo hromadne uvoľňujú agresívne emócie, ktoré nie sú ničím iným, ako reakciou na vnútornej rozporuplnosť, a teda lživosť onoho označenia.

Ľažko sa ubrániť dojmu, že účelom rétoriky, ktorá tento termín a jemu podobné zavádzá do verejného diskurzu, nie je nič iné, ako úsilie vzbudzovať nevraživosť. Takéto označenia nie sú príznakom kreativity, ale znetvorením reči, čo má neblahé dôsledky, ktoré sa potom šíria aj ich úplne bezduchým používaním.

PÔSOBENIE OTCA LŽI

Vágnosť významu slova *populizmus* – ako aj mnohých iných slov súčasného verejného diskurzu (napr. terorizmus) – je príznačná. Je prejavom iracionálnej, militantnej a elitárskej rétoriky vlastnej deklaratívneho nominalizmu gnostickej kultúry. Takáto komunikácia nechce u svojich adresátov sprostredkovať po-

znanie reality, ale len navodiť vzájomnosť a súdržnosť bez ohľadu na spoznanú realitu, o Bohom zjavenej pravde ani nehovoriac. Deje sa tak nálepkaním – nie poznávaním – toho, čo možno poznať, a to práve pomocou oných hmlistých, generalizujúcich a intelektuálne sa tváriacich slov, ktoré však skrývajú hlbokej predstupy. Okrem Boha, ktorý existuje nezávisle od toho, či v neho niekto verí či nie, sa tak dostáva mimo ľudskej komunikácie aj samotná realita, človekom počnúc. Globalizácia potláča transcendentciu.

Cely tento nominalistický mechanizmus parazituje na tom, že osobný medziľudský kontakt je mnoho ráz dôležitejší ako to, čo sa komunikuje. To paradoxne vedie k tolerantnému preberaniu a opakovaniu hmlistých pomenovaní a klišé, ktorých mediálny výskyt vytvára dojem, že sú názorom väčšiny. Záleží už len na kvantite a hlasitosti hlásnych trúb.

Nominalistický mechanizmus terajšej gnostickej kultúry produkuje a širi predstupy, ktoré vydáva za morálne postoje. Rozsievajú sa nedorozumenia, ktoré sú ľudskej ľažko preklenutelné, a medzi ľudmi budia len nevraživosť a agresiu. To všetko sú príznaky pôsobenia otca lži, ktorý je od počiatku vrahom.

PRÍAŽLIVÝ SMÚTOK ZLÉHO

Sloboda slova sa tak dovádzá ad absurdum, takže sa vytráca objektívny význam slova. Aj verbálne vyznanie náboženskej viery sa tak môže stať zhľukom zvukov, podľa ktorého bude možné rozpoznať už len identitu toho, kto ju vyludzuje, ale nie už ich zrozumiteľný zmysel. Aj súcit možno dezinterpretovať a obrátiť proti tým, ktorým je určený.

Tí, ktorí sa na zemi usilujú zavádzat taký poriadok ľudského spolunažívania, ktorý neberie ohľad na objektívnu realitu, slúžia otcovi lži, ktorý je vládcom tohto pominuteľného sveta. Cieľom jeho vlády však nie je zaviesť, ale zničiť život, to znamená klamstvami vnútiť ľuďom takú „kreativitu“, ktorá by ich priviedla k hromadnému sebazatrateniu.

Smútok diabla, ktorý vie, že svojím rozhodnutím prišiel o večnú radosť, je skutočný a práve preto príažlivý. Najnebezpečnejšie príažlivý.

Pán však preukazuje milosť tým, čo sa ho boja...

MILAN GLASER, SJ/RV

Giovanni Papini sa zamýšľa nad vol'nomyslienkovou vzburou proti Bohu

Proticirkve a jej tri dogmy

V tom storočí, ktoré sa ako blato šíri medzi marinistickou a jansenistickou záhradou sedemnásteho storočia a medzi romantickým a idealistickým lesom devätnásteho storočia, v storočí Arkádie a gilotíny, ktoré namiesto Voltairovho a Rousseauovho storočia malo by sa volať spravodlivejšie storočí Casanovu a Cagliostra, utvorili sa hlavné dogmy proticirkvi.

Ak sedemnáste storočie je „*storočím v delíriu*“ a devätnáste storočie „*storočím stupídnym*“, osemnáste storočie je par excellence storočím heretickým. Šestnáste storočie, ktoré pre rozličných reformátorov skôr by si zaslúžilo tohto mena, bolo ešte storočím kresťanským, storočím viery. Najkonfúznejší a najblabolavejší schizmatici pociťovali ešte vždy Zjavenie ako serióznu vec a usilovali sa – ako v stredoveku – premiestniť pravý osud človeka z tohto života zeme a času do neba a do večnosti.

V osemnástrom storočí sa veci zmenili. Namiesto tetanu fanatizmu nastupujú suchoty skepticizmu; po zradnom pesimizme kalvinistov nasledoval hlúpy optimizmus osvetencov. *Biblia*, uctievaná a komentovaná ako Božie slovo, stala sa terčom jedovatých posmievavčích šípov; čosi podobného, ako sa stalo Olympu v oktávach Posmechu bohov. Protestanti povstali proti Rímu: voltairiánska a holbachovská banda sa vzbúrila proti Rímu aj proti nebu; a nešlo už len o to, ako zahrdúsiť pápeža, o čom snívali opití bourbonskí lenívci, ale, ako to opakoval pán de Ferney, *d'écraser l'infame Boha*.

OPAK NÁUKY

A prv než doktor Guillotin, advokát Robespierre, a nadporučík Buonaparte vydobili zákonné dôsledky triumfujúcich axióm zločinného storočia, odtínajúc mnogo tisíc hláv, aby zaistili slobodu myšlienky a aby podrobili Európu kú-

re usilovného krvácania, stanovili sa už tri základné dogmy proticirkvi.

Prvá: Človek sa vraj rodí prirodzeně dobrý.

Druhá: Ľudstvo, vďaka emancipácii myšlienky a objavom vedy, kráča čoraz rýchlejšie k nepostihnutelným métem pokroku.

Tretia: Teda z raja sa budeme radovali na zemi, a jedine na zemi, v najbližšej budúcnosti.

Absolútny opak katolíckej náuky, t. j. kresťanstva.

Dogma o prirodzenej dobrote človeka poprela dedičný hriech.

Zhruba poldruha storočia prešlo, čo tieto tri dogmy vyhlásené všeobecne sprostotou storočia, založili poroty proticirkvi.

Dogma o nepostihnutelnom pokroku bola protipólom katolíckeho princípu, podľa ktorého pokrok môže byť len mravný, vnútorný a osobný.

Dogma o budúcej pozemskej blaženosťi samý stred kresťanského života, ktorý celý spočíva na posmrtnom živote a pokladá Zem za úzku a úbohú predsieň Večnosti.

Zhruba poldruha storočia prešlo, čo tieto tri dogmy, vyhlásené všeobecne sprostotou storočia, ktoré videlo umie-

rať Bossueta a rodiť sa Manzonihu, založili poroty proticirkvi. Akých potvrdení alebo akých popretí pribudlo v týchto pätnástich desaťročiach novému krédu neveriacich?

NÁSLEDKY POKROKU

Nechajme sčasti zámerne repliky katolickej apoletiky, ktoré keby sme do tejto kauzy pribrali, mohli by byť zamietnuté ako tendenčné a podozrivé. Oživme radšej zároveň, s vývodmi dejinných skúseností neuzhovorené, tri výpovede.

Sigmund Freud pochoval, podľa mňa navždy, rousseauovský mýtus o prirodenej dobrote človeka. Tým, že ukázal v súhlase s de Maistro, aká perverzita čupí v detskej duši a aké podsvetia hanebnosti zatvárajú v sebe duše tzv. „slušných osôb“, Freud potvrdil – hoci katolícki moralisti to nepotrebovali – neodškriepiteľnú pravdu dedičného hriechu.

Čo sa pokroku týka, ktokoľvek má oči, môže vidieť dnes lepšie ako na konci osemnásteho storočia, aké následky mali vedecké vymoženosti a všakovaké vonkajšie oslobodenia, ak ich nespravidza účinná mravná očista duše...

Klaňanie sa praktickej a fyzickej moći uvoľnilo, naopak, najsurovejšie hlbiny človeka. Odtrhlo ho od kontemplácie a vnútornej dokonalosti, aby ho štvalo k spitému a násilnému dobývaniu sveta, aby ho spravilo strojom, ovládaným strojmi, číslom, ovládaným číslami.

>>>

Moderný človek, ako ho vytvoril pokrok, ohlásený a pripravený osemnásťtym storočím, je barbar v delíriu, ktorý si však môže kyjakom poslužiť z obrovských sôr prírody a mechaniky, aby ukojil svoje dravé, ničivé a orgiacké pudy. Baudelaire, autor *Litánií k Satanovi*, ponúka tu uzáver: „Jediný autentický pokrok je v umenšovaní stôp dedičného hriechu.“

KRVAVÝ RAJ NA ZEMI

O raj na zemi, podľa prisľubenia proticirkvi a podľa pomoci vedy, máme prvú úlomkovitú skúsenosť v republike Sovietov. Ale vlastne u Rusa – azda najväčšieho z Rusov – u Dostoevského, nachádzame dôkaz besnej nespravodlivosti, ktorá by stvorila, aj v zmysle ateistov, pozemský raj. Tento raj by sme dosiahli podľa jeho prorokov len za cenu úsilí, námah, utrpení, mučeníctva bezpočetných generácií. Naši potomkovia budú azda jedného dňa šťastní len za nešťastie svojich ďalekých predchodcov.

Kto však môže prijať takto zaplatenú blaženosť? Alebo aké ospravedlnenie, akú náhradu by mali konečné mučky tých, ktorí trpeli a umierali bez toho, aby boli dostali čo i len splátky radosť?

Všetci sa pamäťajú na vášnivé rozhovory Ivana Karamazova, ktoré vyjadrujú jeho hlboký mravný odpor pre budúci raj, vynútený slzami tolkých trpiacich a slabých. Ivan Karamazov je ateista, priateľ diablov, no jednako sa nemôže rozhodnúť, aby priupustil, že mučenie miliónov nevinných detí, obeť, ostane bez akejkoľvek odplaty, ale pomáha jedine k tomu, aby pripravilo akýsi vek pokoja a zmierenia. Obetovaní, porazení, zabité nedostanú nič a nebudú môcť nič dostať podľa tejto laickej a diabolskej apokalypy, nedostanú nijakú náhradu – ba ani útechu, aby nakukli z pekla, ktorým prešli do Arkádie, ktorá povstane medzi tisícročiami. Zhubené davy obetovaných budú jedno-

Ilustrácia: Mikhail Zlatkovsky

ducho len krvavou prstou, aby z nej vyrástli budúce stromy života.

Nespravodlivosť tak ukrutná a monštrózna je nepochopiteľná i pre nás kresťanov, a preto nemožná. Ale kresťanské učenie tým, že kladie odplatu za pozemské zlo do večnosti a že predkladá každej individuálnej duši odmenu alebo trest, súhlasi nielen so Zjavením

a logikou, ale aj s najelementárnejšími požiadavkami tohto zmyslu spravodlivosti, ktorý inšpiruje myšlienku všetkých ľudí, nech je ich viera akákoľvek.

Tri falošné dogmy proticirkvi oslabujú alebo popierajú aj tí, ktorí nepatria k neomylnnej Cirkvi.

GIOVANNI PAPINI
(Odseky a medzititulky: redakcia)

MIRIAM

PRE ŽENU S OTVORENÝM SRDCOM

Básnici a svätí sa usilujú o bezprostredné, reálne a najskutočnejšie poznanie živej prítomnosti

Básnici a svätí

Paul Cezanne: *Sen básnika alebo Božk múzy*

Literárny kritik a spisovateľ JÁN ELEN BOR (vlastným menom Ernest Žatko) vydal v roku 1933 štúdiu *Návrat k minulosti*, v ktorej sa nachádza aj esej *Básnici a svätí*. Uverejňujeme ju čiastočne upravenú podľa súčasných platných pravidiel slovenského pravopisu.

Páričenci vyšších vecí – ducha a duševnej elegancie – si akisto dávno uvedomili a bezpochyby vedia, že básnici a svätí plným právom patria do dynastie duchovných kniežat, pohlavárov a aristokratov; jedni ako zvrchovaný postulát ľudskej podstaty, dôstojnosti a požehnania, druhí ako terminus a predstava súhrnu životnej tvorivosti, sily, bohatstva a podstatnej plnos-

ti. Básnici ako forma, zjav, stav minulých a najdávnejších období; svätí v najužšom a integrálnom zmysle slova ako jedinečný, monumentálny útvar kultúry, kresťanského ducha a štýlu.

NIE KAŽDÝ NÍM JE

Básnik, básnici. Menovaní, a predsa primerane nepomenovaní. Tu prorok, tam hrdina, tvorca, snilko atď. V jednotli-

vých obdobiach a generáciách mesiášsky očakávaní, no zároveň nenávidení. Znehodnotení ako rúhači, odvážlivci, titansko-prometeovsky odbojní proti bohom a Bohu, uličníci a pobehají. Častejšie kdekom vysmiati a posmievani ako blázni, bábky, nepodarkovia, monstra horrenda, úbožiaci, a predsa len víťazní synovia slávy, triumfu a poznania.

Básnik! Ktože ním je a kto nie? Podľa čoho ho možno poznáť, odlísiť od tých, čo chcú špinavým zdaním veľmi rafinovaného podliactva zbagateliať nesmiernu krásu a význam poslania, vyvolenia a Božej záľuby v jednom či druhom prípade?

Nie je ním rozhodne ten, kto vie písat a píše verše, kto vydáva ročne niekoľko lyrických zbierok s peknými rýmami, ale bez básnickej hodnoty, slovom, kto píše mučený špekulatívnu horúčkou slávy alebo z iných hmotných či individuálnych pohnútok, kto zaplavuje všetky možné časopisy a denníky.

Každý rok sa objavuje na tisíce zveršovaných kníh, ktoré chcú byť čítané, priaznivo kritizované a prijímané, medzitým čo prach a zabudnutie, nevšimavosť, kliatba zbytočnosti sľubujú prevažnej väčsine z nich skorý zánik. Autor prežije dielo, a nie opačne dielo jeho. A v samom básnictve, v tomto zmierujúcom akte času, priestoru, intuícii, logiky, vedomia i podvedomia, prírody a milosti, sme tak ďaleko, že máme hŕbu receptov na prepychovú veľkovýrobu zveršovaných zväzkov. Verše možno píecť en gros ako žemle z materiálu básnickej formy, pokorení sa to trochu filozoficko-rečníckym preparátom pseudokritiky a básnička sa skvie pred vami ako z rúry vytiahnutá, prepečená knedľa. Vôbec nezáleží na tom, že zaváňa odporne a pre ľudí s háklivejším žalúdkom je nestraviteľná, že oplýva teatrálnosťou, mechanickou mdlobou, negativizmom a málokrvným mozaikárčením.

ÚSILIE O KRÁSU

Je nekonečné množstvo spôsobov, ako definovať básnika. Básnik je ktorí využený z množstva. Nevypočítateľný, nepredvídateľný a nezaraditeľný do nejakých kategórií, všeobecných noriem a foriem filozofických sústav. (Výsada a extraordínarna milosť.) Básnik žije v milostnom a najhlbšom spojení s intimnosťou všetkých vecí a vie za podmienok zložitej, jemnej špecializácie a objektivizácii nachádzať nové svety krásy predstavivosti a melódie. Poslanie básnika vyhľadáva a určuje ojedine-

>>

nelé zasvätenie sa mystériu žitia, lásky, mladosti, väsne, bolesti, hrôzy a smrti.

Máš byť básnikom, tvorcom a nie akýmsi oficiálnym spisovateľom, sta-rožitnosťou a múmiou. Chceš nazna-menávať a predlžovať poéziou rytmus a chvenie ľudskej bytosti a vesmíru? Je to možné len tak, že sa staneš vidia-cim jasnovidcom, že prenikneš a dosta-neš sa k prazákladom životných a du-ševných hlbín, že odhalíš rajsú krásu každej chvíle, všetkých bytostí a vecí, že sa vnoriš, zbožne ako pri modlitbe loďou duše, vitálnym zápalom rozjas-neného srdca do rieky času, do mýtu, ktorý vzniká a zaniká na rozhraní čas-nosti a večnosti, a zhlobka vychutnáš intimitu duše a kozmu a tajomstva, že vyjadriš nevyjadriteľné, že uchopíš ne-uchopteľné.

Poznanie všadeprítomnej krásy „*skí-senosťou druhého zraku*“ je najvyšším, posledným, intenzívne vystupňovaným úsilím básnických cest a dobyvateľ-ských výprav za novou, netušenou a do-posiaľ neobjavenou krásou vecí a toho-to sveta.

TITANSKÝ VEĽSEN

V poznáni tajomstva krásy najbližšie – a neraz ešte väčši ako sami básnici s ním spriaznení – bývajú deti Prozre-teľnosti a výkonné orgány zvláštnych cest a ekonómie božej – svätí.

Byť svätým! Titanský veľsen! To je nesmierne utrpenie, vzácná a prísná práca na celý život, na každý deň, na každú chvíľu. Treba sa čo najrozhod-nejšie odvrátiť od vonkajších záujmov a sústredit' sa hlavne na formovanie seba, svojej osobnosti, svojho ja. Veľko-dušne premáhať a premocť hmotu, ná-hodu, osud, svet, diabla, seba. Treba konáť v rámci ohraničenosti a zodpo-vednosti normy vyššieho poriadku, sme-rujúceho k Bohu, treba radikálne vykonávať jeho príkazy a pokyny. Budovať do hlbky, správnym používaním a vy-uzívaním milostí vystavat' živý chrám Ducha, umelcové dielo zložené z lásky sveta vnútorných hodnôt, svätyňu, ktorej sa nevyrovnaná žiadna na zemi.

Básnikom či svätým nie je hocikto. Hovorieva sa, že svätým môže byť kaž-dý. *Pia fráus*. Svätým, podľa Benedik-ta XIV., je katolícky kresťan, ktorého pre heroickú čnosť a Božie zásraky vy-konané na jeho príhovor Cirkvi zara-dila do zoznamu svätých, t. j. bol ka-nonizovaný.

FRÁZY O VÝNIMOČNOSTI

Máločo nepodľahlo kazu medzi nami, pozemšťanmi. Aj v názoroch o svätých sa až všeobecne ujali čítankové, absur-

Wolff Bowden: *Umelec a jeho anjel*

dné, idiotské sentencie, šestákové vý-povede a lacnoty nevykánriteľné ako kúkol'.

Najčastejšie môžete počuť sladkasto odporný šum zastaranej frázy, vraj svätí sú výnimky, extravagancie, bytosti nadzemské, podivné, naivné, voskovo stuhnute, hysterické, predpotopné; čosi, čo netreba a ani nemožno brať vážne. Bytosti nezasluhujúce si pozornosť, na-najvý súčit, pohľadanie a výsmech, keďže nemajú nič spoločné so svetom, ži-votom a človekom. Asi tak ako útvár a spotreba mýtov, legiend a nemožných bájok.

Hľa, takto a podobne mudrujú bieli Indiáni, zranení duševnou slepotou, kliatbou jednostrannosti a zamorení hnusným hmyzom predsudkov. To, že svätí sú rodom, inklináciami akosi od nás odlišnou sortou ľudí determinova-ných mimoriadnym duchovným prostredím – izolovaným od pokušenia, rozkoše, ilúzií – k svätosti a dokona-losti, bez vlastného hrdinského pričine-nia a spolupráce s udeľovanými milos-tami, môžu vyznávať len populári.

REALIZÁCIA KALOKAGATHIE

Básnici svojím dielom, najvyššou for-mou ľudstva, v ktorej transsubstanciá-

ciou tvorivých mohutností dochádza k onomu spontánemu „*typisches erleben*“ – vyhraňujúcemu kategóriu individualít, duchov a osobností –, vytvárajú a zvečňujú mýtus zeme, rozprávku zemských potuliek, krvi a väsni, apo-teózu čarov, sladkostí, lyrizmu a sub-jektivizmu, jeho najmožnejšiu plnosť a extrémnu závratnosť. Svatí zas svojím slovom, príkladom a navyše dielom svojho života stelesňujú krásu objektívneho rozpätia, ktorá je verným naplnením božských slov Kristových: „*Vezmi svoj križ, zapri sám seba a nasleduj ma.*“

Pod analytickým estetickým drobno-hľadom môžete z nich vylúštiť doko-nalé typy najuľachtilejších osobností založených na kresťansko-morálno-dogmatickej disciplíne a syntéze ideí a čnosti. To, čo starí Gréci hrdo nazý-vali *kalokagathia*, nachádza u nich naj-nádhernejšiu realizáciu. Nižšie je vždy podriadené vyšiemu, telo duchu, chví-ľa zreteľom na večnosť, lebo ved' „*quid hoc ad aeternitatem?*“

Tu stojíme pri samých základoch svä-tosti, ktorá znamená najväčšie víťaz-stvo na kolbisku žitia, kde sa tak urputne borí o naše srdce svet, zem a nebo, všetci dobrí i zlé démoni spolu s osob-nými chimérami a ilúziami.

>>>

SPOJENIE SA V MODLITBE

Aj básnici aj svätí sa usilujú o bezprostredné, reálne a najskutočnejšie poznanie živej prítomnosti, o poznanie samého životného jadra v jeho najtajnejších záhyboch.

Poznanie žitia a všadeprítomnej krásy zblížuje tieto sféry k tomu, aby sa „*sponili v modlitbe*“. Ale poznanie básnikov a svätcov pri všetkej spriaznenosti je niečo *toto caelo aliud*. Básnici postrehnuté a zvyčajne prežívajú svetskú skutočnosť, svätí však skutočnosť Božiu, *magnalia Dei*, samého Boha. U najväčších básnikov poznanie čisto prítomné, empiricko-zemské, pohanské vystrieda poznanie mysticko-asketické, formy zbožnosti a istý druh nevinnosti a svätoosti. Napokon aj niektorí svätí bývajú básnikmi.

Básnici prenikajú svojím zrakom k Bohu, vidia Boží obraz a Božie dielo, svätí vídajú Boha. Básnici, pripútaní k zemi, žijú v hmlách a temnote, ktorá len občas prepúšťa lúče zo zdrojov Najjasnejšieho svetla. Dlho trvá, kým nájdú vydovnanie, harmóniu zmyslov a vôle, utíšenie búrok a vnútornej rozptútanosti, lebo sú z nádenníkov povolaných až naposledy. Najradšej blúdia, zastihnutí kainovskou kliatbou, za svojimi chimérami, snom, úspechom, za svojou vybájenou fatamorgánou. Revolučnosť, paganizmus, životná a spoločenská neprispôsobivosť v najrozmanitejších obmenach, stupňoch a vydaniach im nedovoľuje nájsť posledný zmysel a ciel žitia, tých bez Boha strašných, nezmyselných a nepochopiteľných potuliek od prvého výkruku až po konečný výdych.

Svätí, premôžuc seba aj svet, sa dostávajú nad osudný závoj tmy a hmly, z ktorých vystupuje obnažené božstvo.

POETI SVÄTOSTI

Básnici! Svätí! Čo platí o jedných, dá sa niekedy, *cum grano salis*, aplikovať aj na druhých. Svätých obdivujeme, odporúča sa prosiť ich o protekciu, napolobňujeme ich, ale nie vo všetkom. V ich živote vždy ostanú isté časti, ktoré možno obdivovať, ale nikdy nie napolobňovať. *Magis admiranda, quam facienda*.

Básnici, najautonómnejší synovia zeme, sú tiež nedostupní, nevypočítateľní a nenapodobniteľní. Budťte si istí, že nikto z nás sa im nevyrovňa. Väčšina ľudí nemá vnútorné predpoklady a tvorivé vlohy na básnickú tvorbu, nikdy nevystúpi ako oni k hraničným veciam ľudského poznania a vedy, nikdy si neprivlastní dary a výhody životnej krásy, veľkosti, poézie, nikdy si tak suverenne nepodrobí matériu slova. Len raz

Candice Down B: Básnik s kamenným pozadím

preletí vesmírom hviezda ich zjavov, aby ich večná pamiatka krácala časmi a bola zaznačená v dejinnom zozname ľudí všetkých čias a vekov.

Len raz tu bol čarovný zjav spanilo krásnej Terezky Ježiškovej, absolútne čistej a nevinnej. Skoro nič fyzického, nič zmyselného a pozemského, nič z toho, čo najväčšmi prezrádza človeka, nechádzate pri tejto gracioznosti a hrdinke nového ľudstva a tvorkyni nového životného štýlu. Žila jedine v Bohu, s Bohom, v milosti a láske, a očarúva svojich ctiteľov ako zázrak na ceste do večnosti. Nedivte sa preto, že jej obraz možno nájsť v každej rodine, jej sochu v každom kostole, lebo bola nielen jedna z najčastejších, najkrajších a najúchvatnejších duší, aké kedy žili, ale aj jedna z najviac milujúcich a najoddanejších duší.

Len raz tu bol svätý Anton pustovník, ktorý nepodľahol rafinovaným zvodom diabla.

Akiste si dobre pamäťate na prototyp všetkých duší, ktoré spravodlivo žíznia a lačnejú po Bohu, na svätého Augus-

tína. A žasnete nad sklonom tohto pozemšťana k nadzmyselným veciam.

Len raz tu žil najskelejší génius nemeckej poézie Goethe, najväčší a najväsestrannejší nemecký duch (málo mi záleží na jeho ľubostných rozmaroch, ktoré prekážajú jansenistom a ľudkom, ktorí nemajú úcty a rešpektu pred jeho skvelou inteligenciou, pred divmi a ľubeznosťou jeho poézie, pred veľkosťou mysliteľa), takmer boh bohov na Olympie, velikán, ktorý má nesmierny význam nielen pre svoj národ, pre Európu, ale aj pre celé ľudské pokolenie a jeho kultúrnu úroveň. On, ktorý v sebe zhŕnul všetko z vesmíru myšlienky, prírody, citu a vedy, do poslednej chvíle mladý, do poslednej chvíle básnik, ktorý ako nik pred ním chcel znáymom eklektizmom preklenúť a spojiť veci nezlučiteľné: antiku s kresťanstvom, romantizmus s klasicizmom.

NONSENS STOTOŽŇOVANIA

Len raz. Smútok z neúplnosti, smútok z cesty, ktorú nemožno prejsť úchytkom, sa na tieto čiastkové odpovede znáša ako hustý tieň. Svet básnikov a svätých, kolko je tu vzájomných analógií, ilustrácií, predstáv, myšlienok, poznámok, kolko je tu nedotknutého a nespracovaného materiálu. Terra incognita.

Nestotožňujem básnika so svätcami. To by bol nonsens. Dejiny literárnej histórie hovoria, že svätí bývajú básnikmi a básnici svätými.

Básnik má v osobnostnej hierarchii zvláštne postavenie; je na polceste medzi svätým a Bileamovou oslicou (H. Bremond).

Najmenší svätý je vraj väčší ako najväčší básnik. Klasický príklad toho uvádzza, ak sa nemýlim, Brechensbauer: Dante. Hoci nie je svätý, ale z básnikov – pre svoj nesmierny hlad po božskom – svätcom najbližší, rozpráva, že sa dostal k úvahám o Vtelení a vo veľkom úsilí mu porozumieť vzdychal. Ale nemal k tomu dospiet vlastným úsilím; dodáva, ako mu v tom pomohla milosť.

A čo si treba dobre uvedomiť: úsilie o intenzívnejší, maximálne využitý život prakticky sála aj z diel básnikov, no skutočnosť vyvracia tieto nápravné úsilia a naopak, svedčí o negatívnom, rozkladnom vplyve poézie na život.

Citatelia – ľahko by sa dala zostaviť štatistika výnimočných svetových diel – sledujú a zaujímajú sa skôr o typy dekadentné, abnormálne, nemožné, obludeňné a spotvorené ako o radostné, zdravé, znásobujúce krásu života, dní a hodín.

(Krátené)
JÁN ELEN BOR
(Odseky a medzititulky: redakcia)

Náboženskú náuku je nutné obohatiť aj o citové a umelecké hodnoty

Melódia v teológii

Otec Hieronym (1907 – 1985) z trapistického kláštora Sept-Fons v strednom Francúzsku je autor viacerých kníh. V diele *Možnosti a melódie*, v ktorom sa delí s čitateľom o duchovných skúsenostiach zo svojho života, vysvetluje, prečo filozofické a theologické úvahy nazýva melódiou.

Odoved' je jednoduchá: Pretože sa filozofickým a teologic kým úvahám chceme venovať v priestore istej slobody a radosti. So slobodou a radosťou vnesieme do svojich náboženských úvah hodnoty cito vé a umelecké. Je prirodzené, že presnosť náuky tým nesmie nijako utripiť.

Ludia však potrebujú viac ako len su chú informáciu. Nechcem tu zastávať Chateaubriandovu tézu z knihy *Génie du christianisme* (*Duch kresťanstva*), viem, že citové a umelecké hodnoty nemôžu hrať v kresťanskej filozofii a v posvätnnej náuke inú ako druhotnú úlohu. Ak však ich význam neprečenjeme, nemusíme sa báť ich použiť. Ked' sa pravda vysloví presne, nemôže ju cit nijako umenšiť.

JAZYK BOŽIEHO PRIATEĽSTVA

Zdá sa mi, že túžba po vyváženom ci tovom vzťahu ku všetkému, čo sa týka človeka, je dôležitou známkou súčas ných čias. Zdá sa mi, že v priebehu nad chádzajúcich päťdesiatich rokov (*otec Hieronym písal toto dielo v roku 1969 – pozn. red.*) bude nutné obohatiť náboženskú náuku aj o citové a umelecké hodnoty. To je možné dosiahnuť aj

bez toho, aby sme Zjavenie pripravili o jeho božský rozmer. Vari nie je Zjavenie formulované ako posolstvo o Božom priateľstve ponúknutom človeko vi?

Preto by diela, vysvetlujúce toto Zjavenie, mali hovoriť jazykom, v ktorom sa nejakým spôsobom zračí priateľstvo a jeho ľudská hĺbka. Takto by teológia našla výraz, ktorý by čitateľov viedol priamou cestou k jej Cielu.

Nedá sa ani inak konať, ak nechceme podliehať vplyvu lákavých obrazov fascinujúcich súčasný svet. Nedá sa konať inak, ak chceme predísť vzniku nefiguratívnych či inak neformálnych diel, ktoré sa nám rôzni teológovia a exegéti bezpochyby chystajú ponúknut.

NÁROKY IMPRESIONIZMU

Potrebovali by sme, aby sa medzi knihami, ktoré čitateľov zoznamujú s posvätnou náukou, našlo aj niekoľko majstrovských diel inšpirovaných impresionizmom – nikdy totiž na seba umenie nekládlo väčšie nároky ako práve v impresionizme! Celkom určite by takéto diela primäla k nasledovaniu mnoho ľudí, ktorí v sebe objavili svoje človečenstvo. Samé o sebe by prirodzene neposkytli dostatočnú základňu nábo

ženskému vzdelaniu, ale prebudenie túžby v srdci predsa stojí za námahu!

Prečo napríklad pri čítaní prostej knihy *Zelené pastviny* (*The Green Pastures*) od Marcia Connelyho človek tak silno pocíuje Božiu prítomnosť a jeho dobrotu, zatiaľ čo nad mnohými teologickými dielami, ktoré patria k najvyššie hodnotením výtvorom moder ných čias, nič podobné nepociťujú...?

NÁDEJ VLOŽENÁ V BOHA

Chcem ešte poznamenať, že slovo *melódia* evokuje témy, ku ktorým sa naša pamäť sama vracia a ktoré sprevádzajú nás život. Prostredníctvom melódí si uchovávame spomienky na tie najkrajšie chvíle a vyjadrujeme svoje najskrytejšie nádeje.

Mnohí ľudia sa dlhé roky usilujú dať zaznieť vo svojom srdci melódiu, v ktorej by našli samých seba. Tí, na ktorých sa v tomto svete usmialo šťastie, spievajú len o príjemných stránkach svojej existencie – až kým o ne neprídu. Nešťastní ľudia zasa spievajú o rado stiach, po ktorých márne túžili.

Boží priateľ si praje, aby jeho pozemskú pút' sprevádzala melódia, ktorá by bola oslavou oveľa vyššieho dobra, ako je jeho vlastný úspech. Vnukne mu ju viera a bude to tá najľudskejšia melódia.

Moja melódia, melódia každého človeka, ktorý verí v kresťanské Zjavenie, vyjadruje tým či oným spôsobom ná dej vloženú v Boha.

o. HIERONYM
(Podľa knihy Otec Jeroným: *Možnosti a melodie*, Praha, Triáda, 2010)
(Odseky a medzititulky: redakcia)

Necháť na seba pôsobiť umenie – meditácie nad Caravaggiovými obrazmi

Loretánska Madona (Madona pútnikov)

Loretánska Madona alebo Madona pútnikov vychádza v ústrety a na prahu svojho nazaretského domu víta a necháva sa spoznať dvom pútnikom, ktorí – zoči-voči božskému Dieťaťu – padajú na kolená a spínajú ruky v modlitbe.

Loreta ešte pári me siacov pred svojou smrťou. Caravaggiovo dielo malo byť teda oltárnym obrazom v kaplnke, kde chcel byť pochovaný spoločne so svojou zosnulou matkou.

MATKA BOŽIA VYCHÁDZA V ÚSTRETY

Panna Mária je namaľovaná vo dverách svojho domu, s prekríženými nohami, ako ich nachádzame na antických sochách bohýň. Stojí však na špičkách, čo môže naznačovať jej zostúpenie z neba a práve ten okamih, keď sa dotýka zeme, prinášajúc v náručí svoje Božské

Dieťa. Ona sama je „brána nebeská“ – ako sa modlíme v *Loretánskych litániach* – a o to viac jej Syn (porov. Jn 9, 10). Jej starostlivý pohľad, ktorý venuje obom pútnikom, pôsobí priam dojímavo. Narýchlo zopnuté vlasys a nahé dieťa na rukách, len akoby rýchlo schytené a len čiastočne zabalené, môžu naznačovať jej vôľu *ponáhlať sa v ústrety* putujúcim. Uctievaná socha Loretánskej Panny Márie tu pred očami modliacich sa pútnikov ožíva – tým ukazuje na pravý dôvod autentického mariánskeho putovania, ktorým nie je navštíviť nejaké posvätné miesto, ale stret-

núť tam živého Krista, vo svojej duši, uspôsobenej na toto stretnutie aj telesným strádaním počas trpežlivého znášania námah cesty. Práve takto sa cesta na pútnické miesto stáva *putovaním*, symbolom ľudského života a duchovnej posilou preň.

Dieťa na jej rukách už nie je novorodenec, môže mať 3 – 4 roky a je vidno, že je oňho dobre postarané. Možno nám autor chce pripomenúť, že aj o Cirkev, ktorú Márii zveril Ježiš z kríza (porov. Jn 19, 26) a o jej potreby, sa naša nebeská Matka dokáže zodpovedne postarať, keď sa ku nej bude s dôverou utiekat. Božské dieťa, vychádzajúce v ústrety pútnikom v náručí svojej Matky, sa jednou rukou opiera o jej prsia a druhou o jej ľavú ruku. Zdá sa, akoby ju chcel Ježiško mierne odsunúť, aby mohol pútnikov lepšie vidieť, zároveň prstom svojej Matke ukazuje na nich a gestom celej svojej rúčky ich už žehná.

POKORNÍ PÚTNICI: SYN S MATKOU

V osobách pútnikov, kľačiacich pred Božou Matkou s Dieťaťom, možno asi vidieť samého markíza Cavallettiho s jeho matkou, ktorí práve zavŕšili svoje putovanie. Nemožno si nevšimnúť ich chudobný odev, stopy namáhavej cesty (špinavé nohy muža, spotený čepiec ženy) i hlbokú pokoru, v ktorej sa sklánajú pred Bohom v náručí jeho Matky, ako sa k nej po celý život utiekali a i teraz spínajú ruky v prosbe o orodovanie. Tu už nie je podstatný šľachtický titul ani pozemské bohatstvo, len „chudoba v duchu“ (porov. Mt 5, 3) a bohatstvo nadobudnuté v priebehu namáhavého životného putovania. Špina na nohách môže predstavovať hriechy, ktoré sú tiež našou realitou a budú nás

>>>

Ztvári pútnikov možno čítať hlbokú pokoru, ale aj radosť z dosiahnutého *cieľa* svojho putovania. Z Máriinej tváre je zas evidenčné materinské prijatie a túžba dať svojim deťom to najvzácnejšie, čo má – požehnanie svojho Syna.

Toto je hned' na prvý pohľad zjavné posolstvo Caravaggiovoho obrazu, ktorý si objednal markíz Ermete Cavalletti do svojej kaplnky v Bazilike svätého Augustína, zasvätenej práve Loretánskej Panne Márii. Jeho rodina ju mala vo veľkej úcte, o čom svedčí aj skutočnosť, že markíz absolvoval púť do

sprevádzat' na Boží súd, ale môže naznačovať aj ono srdce kresťana, o ktorom hovorí pápež František, že „*nezanedbáva dobro, ktoré môže vykonať, aj keď riskuje, že sa zašpiní blatom ulice*“ (*Evangelii gaudium*, čl. 45) a v tejto metafore volá pápež po Cirkvi, ktorá radšej nech je „*zašpinená tým, že vychádza do ulíc*“ než „*chorá z uzavretia a pohodlnosti*“ (čl. 49).

Možno tu však vari nájst aj všeobecnejšie ponímaný vzťah ľudských matiek a ich synov k Božej Matke. Kľačiaca žena privádza svojho syna k Bohu a prosí nebeskú Matku o orodovanie zaňho, „*teraz i v hodinu smrti našej*“. Kľačiaci muž sprevádza svoju matku pred Božiu tvár, s vdákom za vieri, ktorú mu vstepovala a ktorá mu pomohla hľadať a nájst správnu cestu k Spasiteľovi – a prosí, aby sa jej za to bohatu odmenil a dal jej „*odpočinutie večné*“, „*nech odpočíva v pokoji*“.

Skutočne, *pochovať svoju matku (rodičov)* neznamená len postarať sa o dôstojné miesto pre odpočinok ich telesnej schránky, ale najmä svojimi modlitbami ich sprevádzať pri ich stretnutí s Bohom na poslednom a definitívnom súde.

DOM – CIRKEV

Dom, ktorý je miestom stretnutia pútnikov s Loretánskou Madonou, je už mierne ošumelý, čo naznačuje trochu popraskané drevo verají, a najmä opadaná omietka vedľa dverí. Tento detail môže azda symbolizovať Cirkev, ustanovenie potrebujúcu obnovu – podľa známeho vyjadrenia sv. Augustína („*Ecclesia semper reformanda est*“), titulárneho patróna kostola, kde sa obraz nachádza, resp. aj podľa videnia pápeža Inocenta III. vo vzťahu k sv. Františkovi Assiskému.

Obnova Cirkvi vždy vychádza zo stretnutia s Kristom a k nemu aj smeruje: kontemplovať Kristovu tvár v Eucharistii a objaviť ju v tvári blížného – to je to, čo *revitalizuje cirkevné spoločenstvo* (porov. Ján Pavol II., *Novo millennio ineunte*).

Caravaggiov prvý životopisec Giovanni Baglione píše, že obyčajný ľud dielo prijal „*s extrémnym hurhajom*“ a je otázka, či to myslí pozitívne alebo negatívne.

Caravaggio totiž, ktorý sám pochádzal z mestečka, presláveného mariánskym sanktuáriom a ktorý pravdepodobne tiež osobne navštívil aj Loreto, predstavuje svoju Madonu, vzdialenosť od tradičných ikonografických schém. Podľa nich sa mala vznášať nad domčekom, ktorý – podľa legendy – anjeli prenášali z Nazareta do Loreta, vzd-

Pri stretnutí pútnikov s Matkou nie je podstatné pozemské bohatstvo, len „chudoba v duchu“ (detail)

sená a vzdialenosť, na nebeských oblohach, ako méta modlitieb zástupov pútnikov, ktorí sem po stáročia putovali.

BLATO A POT

Vidieť Madonu namaľovanú vo dverách domu, v bezprostrednom kontakte s pútnikmi, mohlo teda vyvolať na jednej strane hlasné pobúrenie u tých, ktorí v obraze videli nemiestne miešanie posvätného s profánym. Špinavé nohy a spotený čepiec zas mohli pokladať za nedôstojné pristúpenie k Božej Matke a jej Dieťaťu, ba i akoby symbol svätokrádežného znesvätenia posvätného miesta „blatom“ hriechov. Na druhej strane však mohlo dielo vyvolať i rovnako búrlivé nadšenie u tých, ktorí – v duchu stredovekého pauperizmu, ako ho v Caravaggiových časoch hlásal sv. Karol Boromejský a v Ríme sv. Ignác z Loyoly či sv. Filip Neri – zdôrazňovali Božiu blízkosť kajúcemu človekovi a materinskú starostlivosť Božej

Matky k chudobným a pokorným hriesciam.

Ako možno teda vidieť, nie hriech je to, čo odlišuje pocity človeka pred týmto obrazom, a najmä postoj k Matke Božej a k jej Božskému Synovi. Ten skutočný rozdiel je vo vystatovaní sa so svojím hriechom na obdiv svetu, resp. v pokornom sklonení sa hrienskej pred Božou tvárou, s prosbou o milosrdenstvo a v úprimnom úsilí odporuďať naň skutkami milosrdenstva, ktoré vytvárajú poklad vo večnosti (porov. Mt 6, 20). Blato na nohách môže naznačovať oboje – záleží na tom, čím je ono na tých našich nohách.

STANISLAV KOŠČ

Loretánska Madona (Madona pútnikov)

Olej na plátne, 260 x 150 cm, vytvorený v rokoch 1603-1605, nachádzal sa v Cavallettiho kaplnke v Bazilike sv. Augustína v Ríme

Nad raritným obrazom výtvarníka Štefana Cpinia

Tých neúmyselných šest' prstov

Od detstva sa mi viaže k meditatívnemu maliarskemu artefaktu, ktorý mám prakticky dennodenne pred očami, spomienka na príbeh, čo s ním bezprostredne súvisel.

Nikdy som nepociťoval potrebu podať príbeh ďalej, zdôveriť sa s ním, veď sa odohral prakticky v súkromnej atmosfére, v prostredí priateľstva dvoch zúčastnených osôb. Nenárokoval si na publicitu, aspoň som si to tak až donedávna mysel. Ibaže – najnovšie ma zaskočila istá odborná správa, týkajúca sa iného výtvarného diela, navyše svetoznámeho, ku ktorej som sa dostať cez aktuality rakúskej tlačovej kancelárie *Kathpress*. A podnetila ma zahľadieť sa na vec z inej strany.

VZNÁŠAJÚCA SA POSTAVA

Onen artefakt, ktorý mám už desaťročia dennodenne pred očami, je obraz *Nanebovstúpenie Pána* z rúk Štefana Cpinia, známeho slovenského maliara a ilustrátora. Je to kresba tušom s rozmermi asi 30 x 42 cm na tvrdom papieri. Znázorňuje oslavenejho Ježiša, ako sa práve odpútava od zeme pred zrakmi dvoch učeníkov – podľa všetkého Jána a Petra. Vykupiteľ sa vznáša v nimbe, ktorý obklopuje celé jeho vzpriamenné telo, okolo hlavy mu žiari gloriola a z jeho nadol vystretych dlani vyžaruju žehnajúce pramene svetla smerom k hlavám apoštolov (v ľavej časti obrazu) a k zemi (v pravej časti symbolicky naznačenej olivovou ratolestou). Apoštoli sú v mystickom vytržení z toho, čo vidia a cítia svojimi zmyslami. Ján akoby vyjavene tušil „nové nebo a novú zem“ a Peter má ruky zložené na modlitbu.

Ovzdušie nimbu je zvláštnym, svojpráznym spôsobom vykreslené a odtieňované drobnými krúživými pohybmi pera, nahradzajúcimi v kresbe rastrenie. Dáva dielu osobitnú, priestorovú vzdušnosť. Preniká celým obrazom, ešte aj jeho ústrednou postavou. To, že sa Ježiš vznáša, priam cítiť z ľahkého náklonu jeho tela od zvislice a z jeho vetrom rozviaťich vlasov aj riaseného odevu.

Osobitný pohľad človeka spred obrazu upútava pritom vystrety nahé chodidlo Ježišovej pravej nohy, účinne naznačujúce nadnášanie sa postavy. Vidieť na ňom ranu na priečlavku po prieklinovaní a – čuduj sa svete – šest' prstov (vrátane palca).

Nuž a práve oných šest' prstov na Ježišovej nohe mi každým pripomína stručný príbeh, tak ako ho kedysi rozprával môj nebohý otec.

PEKNÝ, ALE...

Môj otec (1916 – 1983), svojho času šéfredaktor *Katolíckych novín* (1940 – 1942), býval v rokoch po druhej svetovej vojne so svojou rodinou v Harmónii pri Modre a spriateliel sa tam so známym už vtedy maliarom a ilustrátorom Štefanom Cpinom (1919 – 1971). Bol pri tom, keď Cpin odovzdával v redakcii *Katolíckych novín* v Bratislave spomenutú kresbu – predpokladám objednanú u autora –, ktorá sa vraj mala uverejniť k sviatku Nanebovstúpenia Pána na celej prvej strane týždenníka.

Obraz sa páčil, veď bol dokonale vypracovaný, s umeleckým citom a vnútornou zaangažovanosťou, ibaže – ten, čo ho v redakcii posudzoval, všimol si práve oných šest' prstov a vyslovil sa o tom nahlas asi v zmysle: *Tak toto nemôže byť*. Autora poznámka rozladila, schmatol výkres, rezignovane ho skrkval a hodil do redakčného koša. Môj otec vtedy inštinktívne čiahol po kresbe, vytiahol ju z koša, vyroval rukami, ako sa dalo, a povedal: *Dajte, ja si to zoberiem*. Tak sa aj stalo.

Otec dal obraz zarámovat. Odvtedy visel u nás v rodine. Dodnes sú na ňom pozorovateľné stopy skrívania – pravda, iba pri dôkladnejšom skúmavom pohľade, tušová čerň ich prekrýva, nedá im preniknúť do prvého plánu vnúmania.

ZLÝ DOJEM

Cpinovo veľmi vydarené dielo, dôkladne premysленé z hľadiska umeleckého pôsobenia, zjavne zámerne odchodené svojou kresliarskou manierou od ostatnej známej maliarskej a ilustrátorskej tvorby autora, nie je datované a nenesie v kresbe ani pôvodcov podpis (zrejme úmyselne, ak malo ísť o intenciu všeobecne meditatívnu, nezvádzajúcu pohľad na zamýšľanie sa o autorovej tvorbe, ale zacielenú na religiózny predmet obrazu). Môžem však konštatovať, že pravdepodobným časom vzniku obrazu je rok 1949. Cpin žil vrah v Harmónii od roku 1949 (podľa údajov *Slovenského biografického slovníka*) a naša rodina tam pobývala v rokoch 1947 až 1949, kým sme sa neprestaťahovali do Bratislavu. Ale nemôžem datovanie potvrdiť s definitívnou platnosťou, lebo môj otec a Cpin sa v začiatkoch päťdesiatych rokov priateľsky stretávali častejšie a zostali v takom priateľskom styku vlastne až do maliarovho životného konca, privodeného zákernou rakovinou.

Netuším, u koho v *Katolíckych novinách* svojho času mohol obraz nepochodiť (nemienim si domýšľať), no viem si predstaviť, že už sama skutočnosť spomenutých šiestich prstov na Vykupiteľovej nohe zapôsobila ako čosi patologické, z vieroučného hľadiska nepredstaviteľné, skrátka nemiestne.

V takom zmysle som aj negatívny záver príbehu po celý život vnímal ako čosi, čomu sa pri najlepšej vôle nedalo

>>>

vyhnúť. Ale ukazuje sa, že nemal byť, ako sa vrvá, všetkým dňom koniec. Že netreba dávať za konštatovaním bodku.

MESIODENS

Na príbeh s obrazom som si spomenul, ako som už naznačil, pri náhodnej aktuálnej informácii zo súčasného spravodajstva *Kathpressu*. Išlo o naozaj čerstvú správu z marca tohto roka (2017). Podľa nej rímsky historik umenia Marco Bussagli na medzinárodnej konferencii parodontológov v talianskom Rimini poukázal na to, že Ježiš v mramorovej skulptúre *Piety* v Chráme sv. Petra má v čel'osti nadbytočný, piaty rezák – niečo, čo je známe v dentálnej medicíne pod názvom *mesiodens* ako patologický jav. Je vraj hŕdankou, prečo to Michelangelo (1475 – 1564) tak stváril. Bussagli, ktorý prednáša na rímskej Akadémii krásnych umení, upozornil na onú skutočnosť už roku 2014 v knihe *I denti di Michelangelo (Michelangelove zuby)* a v nej doložil, že onen nadpočetný zub v čel'osti sa vyskytuje aj v ústach rozličných postáv stvárnených v Sixtínskej kaplnke, napríklad u zatratených pri poslednom súde a u delfskej Sybily, ale aj u kata v scéne ukrižovania v Cappelle Paolina a u iných umelcových postáv. Podľa istej teórie symbolizuje oná anomália nevykúpenosť danej osoby (poznačenosť?).

Ibaže prečo by mal byť práve Vykupitel' sveta v umelcovej predstave niečim takým vyznačený? Vysvetlenie by mohlo podľa Bussagliho spočívať v slovách sväteho Pavla: „*Toho, ktorý nepoznal hriech, za nás urobil hriechom*“ (2 Kor 5, 21). O téme pádu do hriechu vraj v Michelangelových časoch teológovia a filozofí živo debatovali a našlo to odraz aj v Lutherovom učení o ospravedlivení.

OBYČAJNÁ CHYBA

Ak u geniálneho Michelangela máme naozaj do činenia s patologickým stvárnením Ježišovho tela spočívajúceho v lone panenskej Matky Márie, lepšie povedané s jeho ozvláštnením patologickým prvkom, je namieste otázka, prečo by boli nemysliteľné podobné – u Michelangela to bolo zrejme programové – umelecké zámery aj v ďalšom vývoji výtvarného umenia. Symbolika vždy totiž hrala a stále hrá vo výtvarných dielach veľmi podstatnú rolu. Nie je súčasťom jednoznačná, ale to nič nemení na jej výpovednej, hoci aj zahmlenej sile.

Akokoľvek, patológia v prípade Cpinovho *Nanebovstúpenia Pána* veľa ne-

Štefan Cpin: *Nanebovstúpenie Pána* (detail), kresba tušom

vysvetľuje, hoci aj môže niečo naznačovať. Už zo samého vyrozprávaného príbehu je totiž zrejmé, že Štefan Cpin nemal v úmysle umelecky tematizovať „zástupnosť“ za hriech ľudstva“. Nemal podľa všetkého na to ani odborné, točiť teologicke predpoklady. To, čo človek vníma srdcom (čo si ľahko možno v danom prípade predstaviť, vedľa umeleck bol úprimne veriaci katolík), ak by to azda aj bol prípad takej tematizácie, nie je všeobecne relevantné a reálne uvažujúci subjekt umeleckej tvorby bol by si takej diskrepancie asi vedomý. Takže nepodsúvajme autorovi obrazu niečo, čo doň z vlastnej vôle nevložil. V danom prípade zjavne išlo o kresliarsku chybu, lepšie povedané nedostatočnosť.

ZAMYSLENIAHODNÉ

Na druhej strane však šesť prstov na jednej Ježišovej nohe je predsa len kultúrnym znakom. Náhodným, ale v chybovosti charakteristickým. Akýmsi znamením času v užšom zmysle slova. Je to znak autorovej nepozornosti – že ľahko o čiaru viac predkresleným chodidlom? Tak, že vzniklo v kresbe šesť prstov namiesto piatich?

Isto-iste tu nemáme do činenia s nebodaj zatíkaným úmyslom – na také konštatovanie by som bol alergický, priveľmi som totiž úprimného autora, jeho vnútornú nekomplikovanosť ako chlapca osobne poznal. – Alebo ide o čosi dané zhora, zo strany autora neuvedomené, len pre pozorujúce potomstvo

povšimnutiahodné, zvláštne, svedčiače o „podčiarovej“ a či „nadčiarovej“ skutočnosti, o čomsi metafyzickom, ba transcendentálnom? –

Špekulovala' nemienim. No v každom prípade sám fakt „šiestich prstov“ v obraze, čo ako autorsky neúmyselný, stojí dnes za zamýšľanie sa.

SÚČASŤ DIELA

Ak mám pravdu povedať, nikdy ma pri pozeraň na obraz Cpinovho *Nanebovstúpenia* net'ažili takéto myšlienky. A mám ho pritom celé desaťročia pred očami. Jeho „patologický“ detail som vnímal v ňom iba akosi mimochodom, „nevyliekať sa“ z neho, ale pokladajúc ho za čosi prirodzené. Meditatívne relevantný bol pre mňa celok. Ucenenosť v umelecky tvorivej myšlienke zameranej na skutočnosť poza bežné svetské chápanie. Práve v tom ma v každom čase oslovoval a oslovouje, znova a znova, navodzujúc v mysli trvalú väzbu nebeského s pozemským.

Všetko je asi, ako má byť. Tých neúmyselných šesť prstov patrí vari k veci. Nikdy som o nich osobitne nerozmýšľal, zakaždým som ich však v celku dieľa podvedome apercipoval – bral som ich ako jeho integrálnu súčasť. Ako keby sa mi aj v nich svojským spôsobom prihováral tvorca obrazu – príjemný a priamy človek, koniec koncov môj birmovný otec a v detstve pre mňa i vzor tvorivého človeka.

TEOFIL KLAS

Prečo je toľko „veľkých kníh“ 20. storočia od ľudí, ktorí si siahli na život?

Znamenie čias

Snímka: Pixaby

JONATHON VAN MAREN je v Kanade žijúci spisovateľ a pro-life aktivista. Vo svojom blogu na stránke *Lifesitenews* uverejnil svoj pohľad na súčasné radenie po anglicky napísaných románov a básní, ktoré sa v súčasnosti považujú za klasickú literatúru.

Prednedávnom som študoval novú knihu Roberta Drehera Benediktova voľba: *Stratégie pre kresťanov v postkresťanskej krajine*, v ktorej sa pochvalne vyjadroval o jednej z form domáceho vzdelávania, k programu „veľkých kníh“, ktorý viedie študentov naprieč kľúčovými dielami západnej civilizácie alebo tým, čo bolo kedysi známe ako „kresťanstvo“ (autorov vtip – pozn. red.). Osnovy „veľkých kníh“ sa čítajú na univerzitách ako zoznam prác, ktoré sú na čiernej listine bojovníkov sociálnej spravodlivosti (liberálov): Akvinský, Chaucer, Shakespeare, Milton, Goethe – to je knižnica, ktorá by dokázala vyvolať aj nepokoje v Berkley.

A to sa jednoducho očakávalo, že sa raz s týmito autormi zoznámi každá vzdelaná osoba.

POSTMODERNÁ KLASIKA

Úpadok vedomostí v literatúre a odmietnutie tých, ktorí vytvorili spoločnosť a slobody, ktoré v súčasnosti žijeme, je kríza, ktorá sa už viac ráz detailne rozoberala. Klasické dielo Alana Blooma z roku 1987 *The Closing of the*

American Mind (*Uzavorenie americkej myšle*) a aktualizácia Marka Beurleina z roku 2009 pre nasledujúcu generáciu *The Dumbest Generation: How the Digital Age Stupefies Young Americans and Jeopardizes Our Future (Najhlúpejšia generácia: ako digitálny vek ohľupuje mladých Američanov a ohrozenie našu budúcnosť)* sú dve povinné čítania na túto tému.

Pomaly, ale isto veľkých klasíkov nahrádza nový kánon postmodernej klasíky, knihy, ktoré preskúmavajú nihilizmus a hedonizmus rokov spred a po kultúrnych revolúcích, ktoré otriasli jadrom západnej civilizácie.

Čo však považujem za mimoriadne zaujímavé je, že pomaly, ale isto veľkých klasíkov nahrádza nový kánon postmodernej klasíky, knihy, ktoré pre-

skúmavajú nihilizmus a hedonizmus rokov spred a po kultúrnych revolúcích, ktoré otriasli jadrom západnej civilizácie. Mnohé z týchto kníh boli kedysi revolučné, no teraz sú historicke v tom, že vysvetľujú posuny vo vedomí, s ktorým dnes stále žijeme.

ČUDNÁ PÄŤDESIATKA

Vo veľkom kníhkupectve mi manželka podala zaujímavý zoznam s názvom *Päťdesiat kníh, ktoré musíte prečítať, aby ste boli sčítaný*. Zvyčajne považujem tieto krátke zoznamy za menšiu výzvu, takže som v ňom začal listovať. Prečítať som mnohé z odporúčaných kníh, udivil ma však druh vybraných kníh.

Bolo tam dielo Sylvie Plathovej *Sklenený zvon*, polo-autobiografický záznam pádu mladej Ester Greenwoodovej do depresie, zdrvujúci vo svojej zne-pokojujúcej monotonnosti a kulminujúci v pokuse Ester o samovraždu. Nasleduje elektrošoková terapia a ochrana, ktorá jej poskytuje „slobodu“, aby mohla pokračovať v sexuálnych vzťahoch bez strachu z otehotnenia či tlakov z manželstva. Sylvia Pathová bola úspešná pri svojom pokuse o samovraždu, a to iba mesiac po tom, ako bol *Sklenený zvon* publikovaný vo Veľkej Británii.

Bolo tam krásne napísané, no čítajúce sa so škrípaním zubov, cynické dielo *Veľký Gatsby* od Francisa Scotta Fitzgeralda. Väčšina jeho diel obsahovala životný štýl plný zábavy a alkoholu, ktorým žil samotný autor, a ten prispel k jeho predčasnemu odchodu zo života v roku 1940 vo veku 44 rokov.

Cynický a nihilistický *Bitúnok č. 5* od Kurta Vonneguta bol taktiež vysoko na zozname. Je to román spomienok, ktorý obsahuje niektoré vlastné skúsenosti autora po bombardovaní Drážďan v čase Druhej svetovej vojny. Jedna z hlavných myšlienok knihy bola jednoduchá: ak kresťanský Boh nie je prítomný, musí byť zlý.

Ernest Hemingway, ďalší výborný spisovateľ, ktorý sa dostal do zoznamu, sa sám streli do hlavy, keď mal 61 rokov.

Hunter S. Thompson, ktorého zjavné geniálne schopnosti nedokážem oceniť bez ohľadu na to, kol'ko ráz som vyzdvihol jeho prácu, zomrel podobným spôsobom vo veku 67 rokov.

BÍTNICI

Z nejaké dôvodu bola v zozname zahrnutá aj zvláštne, homoerotická, polo-

>>>

gramotná bášeň Allena Ginsberga *Vytie*. Bášeň slúžila k odsúdeniu generácie, ktorá zatracovala druhy sexuálnych stykov poháňané drogami. Ginsberg to naopak odvážne oslavuje v tomto neformálnom rečnení voľného verša. *Vytie* sa teraz očividne považuje za skvelé dielo americkej literatúry. Ginsberg, známy tiež pre svoje básnické diela ako *My Sphincter*, je uznávaný v akademickej kruhoch. Jeden z mojich profesorov angličtiny raz začal semester tým, že napochodoval do učebne recitujúc *Vytie* vysokým hlasom.

Ginsberg bol blízkym spoločníkom ďalšieho spisovateľa z tohto zoznamu, Jacka Kerouaca. Kerouac a Ginsberg boli členmi umeleckého hnutia, ktoré sa označuje za *bítnikov* (beat generation), ktoré pripravilo pôdu pre otvorennejšiu sociálnu rebéliu v 60. a 70. rokoch minulého storočia. Je to najmä Kerouacovo dielo *Na ceste*, ktoré sa tu považuje za klasiku. Spoločnosť Modern Library ho dokonca zaradila na 55. miesto v zozname sto najpopulárnejších po anglicky napísaných románov 20. storočia.

Kerouac, literárny obrazoborec, prišiel v novej podobe s tým, čo Ginsberg vo *Vytí*: alkoholom nasiaknutý a drogami kontaminovaný výlet, ale v Kerouacovom prípade doslovný výlet naprieč Amerikou. Kerouac sa úspešne upil k smrti vo veku 47 rokov.

SMUTNÁ SKUTOČNOSŤ

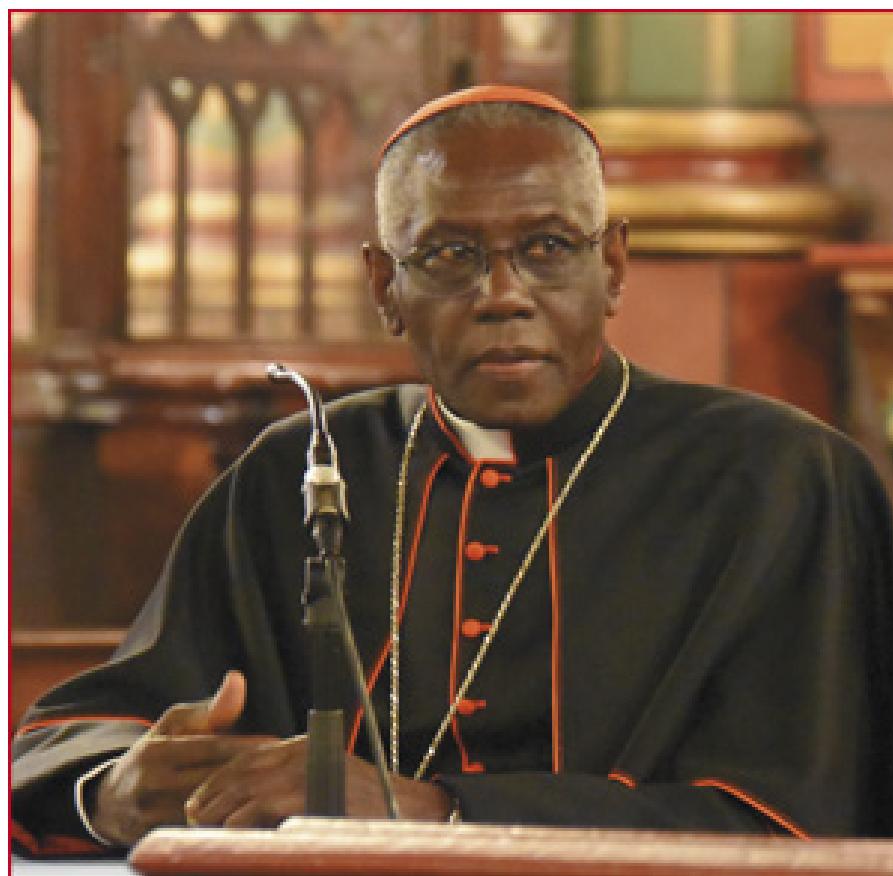
Nejde o to, že by spomínani muži a ženy neboli neuveriteľne talentovaní spisovatelia. Fitzgeraldove diela niekedy doslova berú dych. Plathovej práca sa dá osekať až na košť.

Ide však o to, že tieto diela momentálne tvoria nový kánon literatúry Západu a považujú sa za reprezentatívne pre našu spoločnosť. Bohužiaľ, taká je pravda.

Iba jedna zo Shakespearových hier sa dostala na zoznam. No napríklad *Biblia kráľa Jakuba*, ktorou Shakespeare definoval anglický jazyk, ako ho poznáme, neprešla výberom. Okrem Danteho *Božskej komédie* sa tam nedostalo nijaké náboženské dielo...

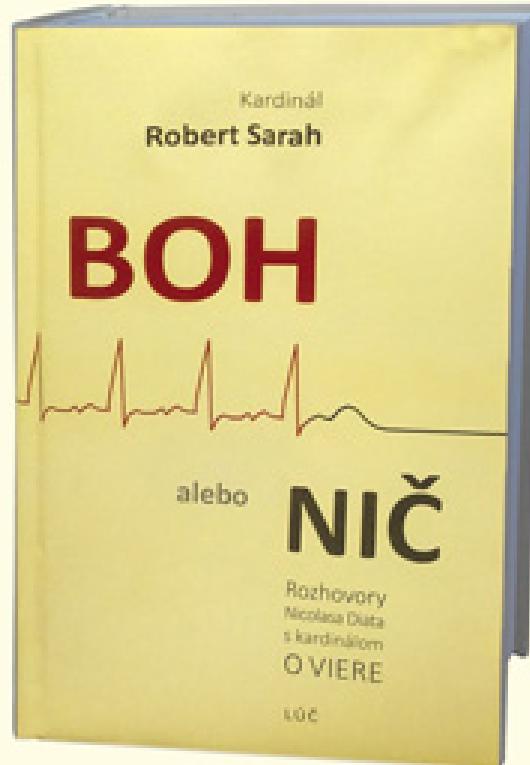
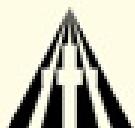
Hodnoty a presvedčenia, ktoré vytvárali západnú civilizáciu a definovali ju po stáročia, sú väčšinou neprítomné a nahradili ich diela žien a mužov, ktorí venovali svoj talent strašeniu, postmoderným hororovým príbehom bezvýznamnosti a hedonizmu.

Naša spoločnosť sa takmer obracia vo svojom prístupe k veľkým literárny dielam. Básne ako *Vytie*, ktorá oslavuje anonymnú sodomiu a neustálu intoxika-

Vydavateľstvo LÚČ vydalo knihu

**kardinála
Roberta
SARAHA**
prefekta
Kongregácie
pre Boží kult
a disciplínu
sviatosti.

káciu, sú teraz súčasťou kánonu. *Biblia* a množstvo literárnych diel, ktoré sa týčili v kultúrnej predstavivosti po stáročia, sa teraz považujú za nenávistné prejavy písané nenávistnými bielymi muž-

mi. Chaos, ktorý ovládol univerzity po celej krajine, možno lepšie pochopíť, keď si uvedomíme, aký druh prorokov si profesori zvolili a ktorých odmietli. JONATHON Van MAREN

Prosby a vyznania

Básnik JÁN MOTULKO sa vždy usiloval o vlastný básnický pohľad na svet, bez ohľadu na dobové doktríny. Janko Silan zhodnotil svojho priateľa nasledovne: „*Motulko je rodený lyrik. Pretvára danosti sveta a života.*“ Z Motulkových básní sála udivujúci pokoj a tichá láska. „*Práve pianissimo Motulkovho slova, obdivuhodne úsečného a zadúšajúco plného, dosahuje očarujúci účinok,*“ dodáva Janko Silan.

Vyznanie

Čas ponad hlavu sivú kráča,
srdce však ohňom stále planie.
Aj ked' snáď láskou vykrváca,
šepoce na smrť odovzdane:
Ľúbim ňa včera, dnes a odznova,
ľúbim ňa, sladká vôňa domova.

Ty si mi drahá v matke, v deťoch
a v pokoleniach od večnosti.
Si moja a ja tvoj som, preto
sa tvojou sýtou láskou hostím:
Ľúbim ňa včera, dnes a odznova,
ľúbim ňa, sladká vôňa domova.

Si moju spásou, ked' mi treba
byť silný v trýzni a v úzkosti.
ked' ty si pri mne, viem sa nebáť,
aj ked' ma drvia lásky pôsty:
Ľúbim ňa včera, dnes a odznova,
ľúbim ňa, sladká vôňa domova.

A ked' mi smutno, nebom si mi,
sedmofarebnou dúhou viery.
Zohrievaš mrazy, stínaš zimy,
aby mi tiekla vd'aka z perí:
Ľúbim ňa včera, dnes a odznova,
ľúbim ňa, sladká vôňa domova.

No a ked' ako slnko svietiš,
neviem ani, že nám rastie
(tak dobre je nám, dobre je ti)
prehriate tvojich detí šťastie:
Ľúbim ňa včera, dnes a odznova,
ľúbim ňa, sladká vôňa domova.

A vôbec – to sa vyrieť nedá,
nadarmo preto slová kujem.
Nemožno oheň srdca predať,
preto ňa v ohni opakujem:
Ľúbim ňa včera, dnes a odznova,
ľúbim ňa, sladká vôňa domova.

Ja

Tak málo som bol včera deckom,
snáď ešte menej ako Dilong mnich.

Ukryl sa motýľ do rákosia svojich vín,
a to je všetko.
Už viacej nevyletel z nich.

Nad chvíľou touto jelše bez pohnutia
stáli
a vyznávali so mnou vodám: trp...

Strávil ma plameň hviezd.
Som v nebi vlastnom nepatrne malý.
Som pri východe slnka lunny srp.

Kosatcov nebo nedozierne.
Už ani nedohľadné vlastné kroky.

Všetko čierne.
Zradné roky.

Odpočítavanie

Bol život eval?
Bol sen púhy?
Čo mi kto dal?
Čo ja z dúhy?

Na stenu hrach?
Z vody kruhy?
Alebo prach?
Bludné šmuhy?

Bol som tu host?
Či len druhý?

Čaká ma pôst:
Dlhý, dlhy...

Daj, Pane Bože II

Daj, Pane Bože, nech je doba súča
všetkým, ktorí žijú v tejto zemi.
Daj chleba v Komárne i na Kysuciach,
nech každý povie: dobre je mi.

Daj, Pane Bože, hoci po vrchhlavy
práce. Nech nás všetkých hostí.
Dlh biedy nech sa ako oceľ taví
do sýtosti.

Daj, Pane Bože, živej vody
do úst i na šiju.
A so slobodou daj i tichej zhody
tým, čo v tomto dome žijú.

Daj, Pane Bože, na tú zhodu vína.
Na zhodu daj, nie na zvadu.
Daj spod Karpát ho, daj i zo Zemplína,
na zdravie i na náladu.

Daj, Pane Bože, silu tuhú
pospolu žiť a bez priekov.
Daj, Pane Bože: v dokonalom kruhu
až na veky vekov...

Ťažký chlieb

Je ráno. Je striedka chleba.
Len sa ho nebáť.

A je deň. Je chlebík ťažký.
Zhrdnuté lásky.

Je večer. Je tvrdá kôrka.
Spálená. Horká.

Stredy patria ikonám

**Galéria Ikony vás pozýva na sériu
prednášok o ikonách**

**24. mája
2017**

Panna Mária – Hviezda novej evanjelizácie, 2. časť
Prednáša ThDr. Ján Ďurica, SJ, PhD.

**31. mája
2017**

IKONA MESIACA JÚN – Zoslanie Ducha Svätého
Prednáša Ing. Vilibalda Darmová, PhD.

**7. júna
2017**

Znaky časov ako inšpirácia novej evanjelizácie
Prednáša Doc. ThLic. MUDr. Marián Mráz SJ, PhD.

**21. júna
2017**

IKONA MESIACA JÚL – Otcovstvo
Prednáša PharmDr. Marianna Urbaníková

Všetky prednášky sa začínajú o 16. 30 h

v budove spoločnosti HOUR, M. R. Štefánika 33, Žilina

Pavol
Országh
Hviezdoslav

Slovenské národné divadlo v Bratislave | Štúdia a výpravná tvorba | Živé umenie | Kultúra | Film | Divadlo

ČASY, ČASY, MRCHA ČASY

Réžia Peter Welnciller

Dramaturgia Mirtam Klčňová

Pohybová spolupráca

Michal Dudáš

Hudobná spolupráca Vladimíra Široká

Scéna a kostýmy Markéta Plachá

Účinkujú

Štefan Bučko, Peter Pavlik, Andrej Remenik

PREDSTAVENIE

17. mája o 19.30 hod.

nová budova SND | Modrý salón

www.snd.sk

Vstupenky v pokladničkach SND
sú online na www.snd.sk a www.novostavnik.sk.
Rezervácia +421 2 204 72 289
alebo na rezervacie@snd.sk

VOX

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza dvojtýždenne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrižna 4, 821 06 Bratislava

ISSN 1339-3634

Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751